

LIETUVOS MOKSLŲ AKADEMIJOS
VRUBLEVSKIŲ BIBLIOTEKA

K. J.

1614

LMA VRUBLEVSKIŲ BIBLIOTEKA

002 00449081 8

PAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA

Av-55

AVIACIJOS NAIKINTŲŲ
STATUTAS

LEIDIMENĖS ŠTABAS, SP. IR ŠVIET. SK.

1937

KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA

Av-55

**AVIACIJOS NAIKINTUVŲ
STATUTAS**

KARIUOMENĖS ŠTABAS, SP. IR ŠVIET. SK.

Kaunas 1937

1937. VII. 12.

KARIUOMENĖS VADAS

Nr. 19

ĮSAKYMAS

Aviacijos naikintuvų statutą tvirtinu ir įsakau juo vadovautis.

Kilusias pastabas ir paklausimus siųsti Aviacijos viršininkui.

Gen. št. pulkininkas S. Raštikis

Išspausdintą 1.500 egz.

Akc. b-vės „Spindulys“ spaustuvėje

2035303

I SKYRIUS

BENDRIEJI DĖSNIAI

Persvaros ore aptarimas

1. Moderniškas karas nesuprantamas be aviacijos priemonių intensyvaus panaudojimo. Aviacija veiks kautynių lauke ir puls svarbias vietas krašto viduje.

Aviacija galės veikti viršum kautynių lauko tik turėdama reikiamu laiku ir norimoje vietoje daugiau sutelktos puolamosios jėgos, negu turi priešas. Sėkmingą puolamosios aviacijos veikimą daugiausia nulemia jos puolamoji dvasia ir atkaklumas.

Aviacijos naikintuvai yra viena veikliausių puolamųjų priemonių kovai su priešo oro jėgomis. Atkakliai puldami ir naikindami priešo lėktuvus, jie gali turėti kurį laiką persvarą ore, t. y. suvaržyti priešo aviacijos veikimą kautynių lauke.

Naikintuvai naudojami ten, kur jie reikalingiausi ir naudingiausi. Reikalingumas ir naudingumas sprendžiamas iš mūsų kariuomenės padėties, saugojamų objektų svarbos ir priešo aviacijos veiklumo.

2. Persvara ore gali būti tik vietinė ir laikina. Persvarai ore pasiekti vietą ir laiką nustato operacijos žemėje.

Persvarai ore laimėti reikia:

- a) turėti mums svarbioje vietoje tinkamu laiku daugiau naikintuvų už priešą;
- b) glaudžiai bendradarbiauti su kitų aviacijos rūšių (žvalgybos, bombonešių ir t.t.) daliniais ir su priešlėktuvine apsauga; tuo būdu naikintuvų jėgas bus galima pritaikyti mums labiausiai tinkamu laiku ir svarbiausioje vietoje.

Kovojant dėl persvaros ore, laikomasi didžiausios naikintuvų jėgų ekonomijos.

Naikintuvų operacinio junginio išskirstymas žemėje turi būti ribotas, kad nesutrukdytų įvairiose vietose esančius naikintuvus sutelkti reikalingu laiku viršum svarbesnio mums objekto. Naikintuvus bus galima sutelkti, jei ryšiai veiks pastoviai ir tikrai.

Naikintuvų veikimo priemonės

3. Naikintuvai veikia kautynėse manevru ir ugnimi.

Naikintuvų kiekybė pergalei yra svarbi, bet jų kokybė dar svarbesnė. Todėl naikintuvams reikia ne tik gerų priemonių — specialių lėktuvų, bet ir specialiai paruoštų lakūnų.

Lakūnas

4. Naikintuvo lakūnas turi būti ypatingai geras pilotas ir šaulys; karininkas pilotas turi sugebėti atlikti ir žvalgybos uždavinius. Pilo-

tas turi būti gerai išsitreniravęs manevruoti lėktuvu ir įgudęs išeiti iš įvairių oro kautynių padėčių.

Lakūnas turi būti aukštos moralės, drąsus, pasišventęs, drausmingas, sąžiningas, patvarus fiziškai ir dvasiškai. Atsižvelgiant į oro kautynių nepaprastą staigumą ir aplinkybių keitimąsi, jis turi būti greitų refleksų, kartu turi blaiviai susivokti sunkiausiose kautynių aplinkybėse.

Pilotas turi būti sveikas, ypač turi gerai matyti. Jis turi būti auklėjamas tokioje dvasioje, kad ieškotų kautynių ir visados būtų pasiryžęs pulti ir kautis.

Pilotų parinkimas naikintuvų daliniams yra svarbus reikalas tiek taikos, tiek karo metu.

5. Naikintuvų dalinio vadas, be pažymėtųjų eilinio piloto ypatumų, dar turi būti didelės iniciatyvos, turi turėti ryškų atsakomumo jausmą, mokėjimą greit ir tinkamai įvertinti aplinkybes, tinkamai nuspręsti ir savo sprendimą greitai ir atkakliai įvykdyti. Visada jis būna kitiems pavyzdžiu, pats veda savo dalinį į kautynes.

Naikintuvas

6. Naikintuvas duos galios lakūnui primesti savo valią priešingos pusės lėktuvui ar lėktuvams, jei jis bus gerai apginkluotas ir turės geresnius skridimo duomenis.

Lakūno ryžtingumas turi lemiama reikšmę.

Naikintuvo ugnies galingumas, greitis, skrendant orizontaliai ir kylant, pavaldumas, jo lubos turi svarbiausią reikšmę.

Lėktuvas naikintuvas turi būti pakankamai stiprus, kad su juo lakūnas galėtų atlikti ore įvairius ir staigius manevrus. Be to, iš naikintuvo turi būti platus matymo laukas; tai padeda ore lengviau pastebėti priešo lėktuvą ir palengvina sutartinai veikti rikiuotėje.

Šioms sąlygoms daugiausia tinka vienviečiai lėktuvai. Iš jų dabar ir sudaromi naikintuvų daliniai.

7. Naikintuvas turi būti apginkluotas galiniais ginklais (kulkosvaidžiais, patrankėle). Vienviečio naikintuvo visi šaunamieji ginklai pastatyti lėktuvo išilginės ašies kryptimi; jie turi sugebėti trumpiausiu laiku išleisti daugiausia šūvių. Taikoma į taikinį pačiu lėktuvu.

Vienvietis naikintuvas tik puolamasis ginklas.

Puolamajai galiai sustiprinti sudaromos naikintuvų rikiuotės — grandys iš 3—4 lėktuvų.

Dviviečių ir daugviečių naikintuvų veikimas daugiau derinamas su bombonešių veikimu. Jie geriausiai tinka bombonešių apsaugai; jų vaidmuo apibūdintas Aviacijos bombonešių statute.

8. Vienvietis naikintuvas turi tokių trūkumų:

- 1) blogas užpakalio sekimas, dėl to lengviau gali būti netikėtai užpultas;
- 2) užpultas neturi priemonių gintis, bet tik savo staigiu manevru gali išvengti priešo paleistos ugnies ir iš savo pusės atakuoti užpuoliką;

- 3) matymas iš lėktuvo ribotas;
- 4) neturėdamas apsigynimo priemonių, kurios laiduotų atsitraukimą, naikintuvas negali kautis gilesnėje priešo teritorijoje; išimtis galima tik ypatingais atsitikimais ir tik su naikintuvu, kurio skridimo duomenys (ypač greitis, skrendant orizontaliai ir kylant) yra žymiai geresni už priešo naikintuvo duomenis;
- 5) vienvietis naikintuvas, kad nedidintų svorio, kuris ypatingai blogina jo skridimą, teturi nedidelę degamosios medžiagos atsargą ir išgali veikti ore ne ilgiau kaip 2 valandas.

Naikintuvų paskirtis, jų veikimo ir naudojimo sąlygos

9. Naikintuvams skiriami paciliui šie uždaviniai:

- 1) užtikrinti saviesiems lėktuvams ir žvalgomosioms orpūslėms veikimo laisvę viršum kautynių lauko;
- 2) kiek galint apsunkinti priešo oro jėgų veikimą, o tam tikrais momentais jų veikimą visai suvaržyti, neleidžiant tam tikrose vietose nė pasirodyti;
- 3) užtikrinti veikimo laisvę saviesiems bombonešiams, kurie dieną stengsis naikinti taikinius, esančius arti kautynių lauko;
- 4) glaudžiai bendradarbiaujant su krašto priešlėktuvine apsauga, ginti tam tikrą krašto vietą nuo priešo puolimų arba žvalgyimo iš oro.

Be šių uždavinių, naikintuvai ypatingais atsitikimais gali dar atlikti specialius uždavinius, numatytus šio statuto IV sk.

10. Naikintuvai turi glaudžiai bendradarbiauti su oro jėgų daliniais ir padėti kitoms ginklų rūšims. Šis naikintuvų darbas organizuojamas pagal bendrą vadovybės sumanymą.

Nustatyta naikintuvų veikimo programa turi būti suderinta ir be nukrypimų punktualiai vykdoma, nes priešingu atveju naikintuvų veiksmai gali atskilti ir dėl to kitų ginklų rūšių veiksmai gali pasunkėti.

Naujiems veiksniams pasireiškus ir aplinkybėms keičiantis, vadovybė turi tinkamai pakeisti naikintuvų veikimo programą arba tą veikimą kitur nukreipti.

Šalia grandžių ar eskadrilių, paskirtų nustatytiems uždaviniams atlikti, naikintuvų vadovybė laiko atsargai parengtų dalinių. Jie bus panaudoti išsiųstų dalinių pastiprinimui arba naujų, netikėtų priešų užsimojimų likvidavimui.

Budinčios žemėje atsargos tinkamam panaudojimui reikia, kad naikintuvų vadovybė kiekvienu momentu žinotų, kas dedasi ore viršum kautynių lauko. Tam reikalui yra būtini geri tiesioginiai ryšiai su oro pajėgomis, veikiančiomis tam tikro baro naudai ir su tam tikrais oro sekėjų postais.

11. Naikintuvų veikimo sėkmingumas priklausys nuo šių sąlygų:

1) Nuo lakūnų gero parengimo.

Jie turi būti giliai persiėmę puolimo dvasia. Tai jiems duos didesnę pasisekimą kautynėse.

Tik užpuldinėdami be paliovos ir naikindami priešų oro jėgas, naikintuvų lakūnai sugebės atlikti paskirtus uždavinius.

2) Nuo medžiaginių priemonių gerumo ir pakakamumo.

Lėktuvai ir jų ginklai neturi būti blogesni už priešingos pusės naikintuvus ir jų ginklus.

3) Nuo geros ryšių organizacijos.

Ryšiai yra būtini su savo viršininkais, su kitos rūšies aviacijos daliniais, tarp naikintuvų bei grandžių ore ir su vadoviete žemėje.

4) Nuo tikslų žinių apie priešų oro jėgas.

Svarbu turėti daug žinių apie priešą, bet dar svarbiau žinoti priešų naudojamų lėktuvų kokybę, jų apginklavimą ir priešų kautynių taktiką.

5) Nuo glaudaus ir sumanaus bendradarbiavimo su kitų rūšių aviacija ir priešlėktuvine apsauga.

II SKYRIUS

NAIKINTUVŲ ORGANIZACIJA

12. Kautynių vieneta sudaro lakūnas ir tinkamai įrengtas ir apginkluotas lėktuvas.

Mažiausias taktinis vienetas yra grandis iš 3 arba 4 lėktuvų; ypatingais atsitikimais — pusgrandė iš 2 lėktuvų.

Mokymui, techniniam aprūpinimui ir veikimui grandys sujungiamos (po 3) į eskadrilę. Eskadrilė laikoma neskaldomu vienetu.

Operacinis vienetas — grupė iš keleto eskadrilių. Grupė gali savarankiškai atlikti operacinio pobūdžio uždavinius.

13. Naikintuvai, esą kariuomenės vado vadovybėje, veikia pagal karo aviacijos viršininko įsakymus; naikintuvai, paskirti priešlėktuvinės apsaugos viršininkui, veikia šio viršininko įsakomi.

Naikintuvų skyrimą frontų barams ir priešlėktuvinei krašto apsaugai nustato kariuomenės vadas.

Dalinių vadų pareigos

14. Naikintuvų dalinių vadai turi būti prietrybę ir autoritetingi lakūnai. Jie nuolat palaiko lakūnuose puolimo dvasią, kuri daugiausia lems naikintuvų sėkmingą veikimą.

Naikintuvų vadovybė, žinodama, kaip oro tarnyba išsemia lakūnų jėgas ir kaip dėvėsi aviacinė medžiaga, nuolat turi turėti galvoje jėgų panaudojimo racionalumą ir dėl to turi tinkamai derinti kovos bei tarnybos veiksmus su turimomis priemonėmis.

Lakūno pareigos

15. Lakūnas prižiūri savo lėktuvą, motorą ir ginklus. Jis atsako už tinkamą lėktuvo parengimą kautynėms ir skridimui. Lėktuvo motoristai vykdo jo įsakymus. Apie reikalingas pataisas, pakeitimus, atsiradusius trūkumus lakūnas praneša grandies vadui arba technikos karininkui.

Skrendant, svarbiausia laukūno pareiga nuolat laikytis prie vado, kartu sekti vado ženklus ir pavestą sektorių. Pastebėjęs priešą, lakūnas praneša vadui.

Grandies vado pareigos

16. Grandies vadas atsako už pavesto grandžiai kautynių uždavinio atlikimą. Prieš išskridimą jis smulkiai išaiškina visos grandies uždavinį ir sekimo sektorių, suskirsto lakūnams vietas grandyje, paskiria savo pavaduotoją, nustato veikimo būdą kautynėse.

Grandies vadas neužmiršta, ypač pakylant ir nutūpiant, kad skrenda vedančiu lėktuvu ir jį valdo, turėdamas galvoje visos grandies bendrą reikalą. Pastebėjęs priešą ir jį įverti-

nęs, tikslingiausiai atlieka artėjimo ir puolimo manevrus.

Nusileidęs praneša eskadrilės vadui grandies skridimo duomenis ir žinių karininkui pastebėjimus apie priešą.

Grandies vadas, visada tobulindamas grandies sutartiną veikimą, susiskraidymą, auklėja lakūnų skridimo drausmę ir kelia iki aukščiausio laipsnio grandies lakūnų solidarumo jausmą. Nuo to daugiausia priklausys grandies sugebėjimas sėkmingai kautis.

Eskadrilės vado pareigos

17. Eskadrilės vadas atsako už eskadrilės techninį ir taktinį pasirengimą kautynėms, jos drausmę ir tvarką. Jis rūpinasi supažindinti eskadrilės lakūnus su bendromis kautynių aplinkybėmis, vadovauja visos eskadrilės skridimams, nustato ir prižiūri eskadrilės grandžių skridimus eskadrilėje. Atsako už eskadrilės aprūpinimą ginklais, techninėmis priemonėmis ir laiku praneša grupės vadui apie trūkumus.

Veikimo metu suskirsto grandis parengčių padėtimis, prižiūri grandžių punktualų pasirengimą. Jei eskadrilė skrenda kartu, paaiškina uždavinį ir nustatęs skridimo tvarką, pats veda eskadrilę.

Veikiant atskirame aerodrome, eskadrilės vadas rūpinasi lėktuvų maskavimu, ryšiais, signaliniais ir komandavimo postais ir aerodromo apsauga. Jis stengiasi gerai pažinti eskadrilės lakūnus ir žino, kas šalia tiesioginių

naikintuvo lakūno pareigų dar tinka specialioms pareigoms (žvalgybai, bomboms svaidyti smingant ir t. t.).

Jis žino kiekvieno lakūno gabumus, pagal juos skirsto lakūnus į grandis, žiūrėdamas, kad visos grandys būtų lygiai vertingos veiksmams. Dažnas grandies sudėties kaitaliojimas nepageidautinas, nes neigiamai veikia susiskraidymą ir tuo mažina grandies vertę kautynėse.

Eskadrilės vadas laiko glaudų ryšį su grupės vadu, o jei šio nėra — su aukštesne vadovybe arba su tuo viršininku, prie kurio priskirtas.

Nė vienas naikintuvų viršininkas neturi tiek tiesioginės reikšmės ir įtakos dalinio moralei, jo sugebėjimui kautynėms ir puolimui, kiek eskadrilės vadas.

Kovos veiksmų pertraukos laiku eskadrilės vadas rūpinasi eskadrilės lakūnų techniniu parengimu ir mokymu. Jis daugiausia kreipia dėmesio į lakūnų mokėjimą šaudyti ore, skraidymą pavieniui ir į grandžių susiskraidymą bei sugebėjimą manevruoti.

Eskadrilės vadas pats moko lakūnus arba jo nurodymais moko grandžių vadai.

Grupės vado pareigos

18. Grupės vadas atsako už grupės taktinį ir operacinį parengimą kautynėms, už pavestų jam eskadrilių drausmę ir tvarką. Jis palaiko ryšius su aukštesne oro ar žemės jėgų vadovybe. Skirsto uždavinius pavestoms eskadri-

lėms, nurodo maršrutus, rajonus ir veikimo būdus, prisiderindamas prie bendrojo operacijų plano ir kintančių aplinkybių.

Nuskiria parengties padėtyje budinčių dalinių kiekį ir eskadrilių parengčių eilę.

Išnaudoja susidariusias padėtis ir informuoja suinteresuotas vadovybes apie veikimo pasekmes.

Prižiūri eskadrilių aprūpinimą.

Veikiant atskirame aerodrome, organizuoja skridimų priežiūrą ir aerodromo apsaugą.

Skrendant visai grupei arba svarbesniems uždaviniams atlikti skrendant didesnei grupės daliai, grupės vadas pats veda rikiuotę arba pasirenka grupėje vietą savo nuožiūra.

Kovos veiksmų pertraukos laiku rūpinasi grupės taktiniu parengimu ir mokymu. Dėl to grupės vado vadovybėje visa grupė arba pagal jo nurodymus eskadrilių vadai atlieka taktinius ir operacinio pobūdžio pratimus teoretiškai ir praktiškai.

Ypatingas dėmesys kreipiamas į eskadrilių ir grandžių rinktinių darnų veikimą su kitų rūšių aviacija, priešlėktuvine apsauga ir su žemės kariuomene.

19. Kai reikia veikti, grupės vadas iš anksto gauna iš savo vadovybės operacinį įsakymą, kur turi būti pažymėta, kokie uždaviniai paveldami atlikti naikintuvams.

Vado pareiga su turimomis naikintuvų priemonėmis atlikti pavestą uždavinį. Vadas turi mas jėgas suskirsto tinkamiausiai prisiderindamas prie veikimo momento ir turimų priemonių bei sąlygų. Pirmiausia atliekami svar-

biausi uždaviniai. Apie tuos uždavinius, kuriems įvykdyti trūksta jėgų, naikintuvų grupės vadas praneša savo vadovybei, bet neskaldo turimųjų jėgų mažais, silpnais daliniais, stengdamasis atlikti visus gautuosius uždavinius.

Veikimas daugiausiai priklauso nuo oro (miglos, lietaus, debesų aukštumo ir t.t.) ir nuo gaunamų iš įvairių šaltinių žinių apie priešaviacijos aktyvumą.

Naikintuvų panaudojimas ir jiems uždavinių paskirstymas kiekvienu atsitikimu bus skirtingi.

Parengties padėtis ir reikalingos veikimo sąlygos

20. Naikintuvų vadas, atsižiūrėdamas į uždavinį ir į jo atlikimo sąlygas, skiria dalinį ar atitinkamų dalinių kiekį parengties padėčiai.

Parengties padėtimi laikoma tokia padėtis, kada dalis visiškai (dvasiškai ir medžiagiškai) pasirengusi atlikti kautynių uždavinius.

Parengties padėtis rūšiuojama taip:

- 1) poilsio padėtis,
- 2) laukiamoji padėtis ir
- 3) budimoji padėtis, kuri dar skirstoma į
 - a) paprastąją ir
 - b) pavojaus.

Skiriamų į parengties padėtį dalinių kiekis priklausys nuo:

- a) numatomų uždavinių ir turimų jėgų,
- b) uždavinio rūšies,

- c) žinių apie priešų jėgų aktyvumą ore,
- d) oro sąlygų.

21. Poilsio padėtyje būna visi daliniai, sugrįžę iš skridimo. Esančio poilsio padėtyje dalinio lakūnai ir aptarnaujantis personalas turi sugebėti ne ilgiau kaip per 30 min. susirinkti ir pereiti į laukiamąją padėtį.

Lakūnai eskadrilėje ar ten, kur jie gali ilsėtis (štabe, angaruose, kitose patalpose).

Motoristai eskadrilėje arba dirba prie grįžusių lėktuvų.

22. Laukiamojoje padėtyje:

- 1) lakūnai štabe ar lakūnų kambaryje; žmonių susirinkimas neturi užtrukti ilgiau kaip 10 minučių;
- 2) motoristai prie lėktuvų;
- 3) lėktuvai parengti.

Pereiti iš laukiamosios padėties į budimą padėtį skiriama ne daugiau kaip 20 min.

23. Budimojoje padėtyje paprastoje:

1) Lakūnai prie lėktuvų ir pasirengę skristi. Grandies vadas yra paaiškinęs lakūnams uždavinį, veikimą ir skridimo tvarką.

Budinčio dalinio (grupės, eskadrilės, grandies) vadas, pasirengęs skristi, būna žinių (ar štabo) būste.

2) Motoristai po 2 prie lėktuvo, pasirengę paleisti motorus.

3) Lėktuvų motorai, jei oro temperatūra žemiau kaip 0°, įšildyti.

Lėktuvai taip parengti, kad iš paprastos budimosios padėties galėtų pakilti į orą ne vėliau kaip per 10 minučių.

Budimojoje pavojaus padėtyje motorai paleisti. Lakūnai lėktuvuose ir kyla, gavę signalą.

24. Naikintuvų vadas, skirstąs ir siunčiąs dalinius veikti, turi laikytis tam tikrų normų ir prižiūrėti tvarką:

1) Dabartinis naikintuvas su pritaikintu aukštumos motoru gali veikti ore: skrisdamas pilnais motoro sukiais — ne ilgiau kaip 1 val., skrisdamas taupiais motoro sukiais — ne ilgiau kaip 3 val.

Apskaičiavus pakilimą, nuskridimą, perskridimą, paskiriamas darbo laikas ore, žiūrint uždavinio, neišeinančio iš galėjimo ribų, nužymėtų 8 str.

Ten, kur numatomas naikintuvo skridimas pilnais motoro sukiais (ginant objektą ir persekiojant ore greitą priešą), tikro darbo laikas ore ne ilgesnis kaip 1 val.

Ten, kur numatomas skraidymas taupiais motoro sukiais (patruliuojant, saugojant savus lėktuvus viršum fronto), darbo laikas ore negali prašokti 2 val. Visi grįžę lakūnai laikomi poilsio padėtyje. Normaliai poilsis turi būti ne trumpesnis kaip 4 valandos.

2) Kadangi ir mažiausią kautynių dalinį sudaro keleto lėktuvų rikiuotė, turi būti sudarytos geros sąlygos ir tinkama tvarka pakilimams iš aerodromo.

Jei aerodromas tam tinka, grandis, vado vedama, kyla kartu. Taip pat kyla ir eskadrilė.

Jei iš aerodromo negalima pakilti rikiuotėje, naikintuvų vadas paskiria susirinkimo vietą ore (viršum N punkto, N aukštyje).

Nuo greito ir tinkamo grandies susitvarkymo ore priklauso uždavinio atlikimas. O susitvarkymą ore daugiausia nulemia pakilimas.

25. Turint galvoje greitą turimų medžiaginių priemonių susivartojimą ir lakūnų kūno bei dvasios nuvargimą, reikia vengti daugiau kaip dviejų skridimų per dieną tiek lakūnams, tiek lėktuvams.

Turimų jėgų tikslingam panaudojimui, susipratimui, išsiaiškinimui būtinai reikalingi geri ryšiai (telefonas, radijas) su aukštesniais vienetais ir su daliniais, prie kurių tos jėgos priskirtos.

26. Reikia visada atsiminti, kad lakūnai, būdami ore, ne visada galės suprasti vadą ir darniai veikti. Todėl vadas, kiek galėdamas iš anksto, visiems nuodugniai paaiškina bendrą uždavinį ir, prieš išskrendant, tuo momentu susidariusią padėtį.

Paskutinės žinios apie priešų aktyvumą ore turi būti paskelbtos.

Taip pat reikia aptarti įvairius galimumus ore ir galinčius dėl jų kilti veikimo būdus bei atmainas, jei naikintuvų vadas skridimo metu neturės jokių radijo priemonių susižinoti su savo dalinių lakūnais.

Kiekvienai skrendančiai rikiuotei turi būti skirtas vado pavaduotojas, visiems gerai žinomas ir atskiriamas.

III SKYRIUS

NAIKINTUVŲ KAUTYNĖS

Bendrieji dėsniai ir atskiro naikintuvo kautynės

27. Pagrindinis naikintuvų tikslas — kautynės ore.

Į orą kautis išleidžiami tik naikintuvų daliniai (pusgrandė, grandis, eskadrilė, grupė), vieno asmens vedami.

Atskiras naikintuvas siunčiamas į oro kautynes atsitiktinai arba tik atliekant specialius uždavinius. Šiuo atveju siunčiami tik gerai prityrę lakūnai.

Tikslių dėsnių atskiro naikintuvo oro kautynėms nustatyti negalima; jie priklauso nuo naikintuvo tipo ir lakūno asmenybės.

Nustatomi tik bendri dėsniai, kurie leidžia darniai veikti ir nurodo tinkamiausią laimėjimo kryptį.

Veikiant rikiuotėje, čia pažymėtieji nuostatai privalomi visiems.

28. Oro kautynėse būna trys laikotarpiai: artėjimas, puolimas ir pasitraukimas.

Visais atsitikimais netikėtumas vaidina didžiausią vaidmenį.

Netikėtai ir kiek galint iš arčiau paleista ugnis dažniausiai nulemia kautynes. Bet kiek-

vienas lakūnas turi būti pakankamai pasiryžęs drąsiai pulti priešą ir tais atsitikimais, kai netikėtumo negalima pasiekti. Drąsus ir sumaniai vykdomas puolimas ir be netikėtumo duoda pergalę.

29. Visada reikia atsiminti, kad naikintuvas iš užpakalio yra beginklis ir kad iš tos pusės jam didžiausias pavojus. Todėl ore lakūnas turi dažnai atsigręžti ir atidžiai apsižiūrėti.

Prieš puldamas lakūnas turi apsižvalgyti, kas dedasi užpakalyje, kad bepuldamas pats nebūtų užpultas.

30. Lakūnas, įsivėlęs į kautynes, turi laikyti puolimo iniciatyvą savo rankose.

Valia, pasiryžimas nugalėti, atkaklumas, taikli ugnis, geras lėktuvo valdymas nulems kautynes.

Kiekvienas, būdamas aukščiau, turės iniciatyvą ir ras daugiausia progų laimėti.

Kautynių ir ugnies atstumai

31. Lakūnas gali šaudyti savo kulkosvaidžiais tik lėktuvo išilginės ašies kryptimi.

Vienviečio naikintuvo, šaudančio šautuvo kalibro kulkosvaidžiais, kaunamoji ugnis prasideda iš 200 m nuo taikinio. Tikroji ugnis vidutiniškai bus iš 50 m nuo taikinio. Tačiau kautynėse su moderniškais, greitais naikintuvais šis atstumas beveik išimtinai tinka tik puolant iš užpakalio.

Reikia neužmiršti, kad reikšmingiausia ugnis bus tik į lėktuvo jautriąją dalį (ekipažą, benzino baką).

32. Visada reikia tinkamai išnaudoti prieš lėktuvo konstrukcijos savumus ir kautynėse priartėti kuo arčiausiai, iš priešų neapšaudomo ploto pusės (4 pried.).

Lėktuvo ir taikinio padėčiai ir greičiui staiga keičiantis, reikia greitai ir gerai taikyti ir kiekvienam nutaikymui imti atitinkamas taikymo pataisas.

Kiekvienam nutaikymui paleidžiama serija šūvių.

33. Naikintuvai, užpuldami priešą grandies rikiuotėje, dėl ugnies galingumo kaunamąją ugnį jau turi per 600 m nuo taikinio.

Ugnies taiklumą didina kiekvieno lakūno individualus taikymas; jei taikinyje didesnio masto (rikiuotė, didelis bombonešis), ugnies taiklumą padidina naikintuvų grandies rikiuotės suglaudimas.

Glaustinė rikiuotė taiko pagal vedančio lėktuvo nutaikymą.

Artėjimo manevras

34. Svarbiausioji sėkmingo artėjimo manevro sąlyga — pirmiau pastebėti, negu būti pastebėtam. Per patį manevrą stengtis kiek galint arčiau prisiartinti prie priešų, jam nematant.

Gerai priartėti naikintuvu prie pastebėto priešų — tai menas.

35. Kiekvienas lėktuvas, pastebėtas erdvėje, turi būti laikomas prieš lėktuvu, iki aiškiai bus pažintas.

36. Pastebėtą priešą pažinus, jo jėgas įvertinus ir uždavinį, kurį jis atlieka, atspėjus, sudaryti artėjimo manevro planą ir jį taip vykdyti, kad puldami turėtume visus galimus persvaros duomenis.

Pirmiausia turi būti siekiama netikėtumo ir aukščio persvaros.

37. Artėjimo manevro sprendimas priklausys nuo pastebėto lėktuvo tipo, nuo jo vykdomo uždavinio, nuo oro sąlygų (saulės, debesų, miglų), nuo to, ar esame viršum savo teritorijos ar prieš.

Reikia atsiminti, kad geriausiai vienvietį lėktuvą slepia tolis ir aukštis. Artėti patogiausia nuo saulės pusės arba prisidengiant debesimi.

Pirma sprendimo sąlyga — spręsti greitai ir esamoje padėtyje geriausiai, kad priešas nesusptų pastebėti.

38. Naikintuvo veikimą nuo to momento, kada jis nustatyta kryptimi bus nuėjęs prieš link ir galės paleisti ugnį, vadinsime puolimu.

Puolimas, kaip ir artėjimo manevras, priklauso nuo to, koks lėktuvas (vienvietis, dvivietis ar daugvietis) puolamas.

Prieš pradėdant pulti orientuotis, ant kokio punkto esame ir kaip ir koks vėjas pučia.

Puolimas vienviečio lėktuvo

39. Vieną vienvietį lėktuvą užpulti yra lengviau, negu dvivietį. Netikėtumas pasiekiamas užpuolant iš užpakalinės prieš lėktuvo sferos (kaip parodo 7 priedo a. b. c. brėž.).

Puolant, laikyti didesnę greitį, bet tokį, kuris nesuvaržytų lėktuvo pavaldumo.

40. Kautynes su vienviečiu nulems lėktuvo valdymo miklumas ir aukštis.

Kiekvienu pasisukimu stengtis laimėti aukščio ir atsidurti priešui iš užpakalio.

Nieku būdu neleisti priešui užimti pozicijos užpakalyje.

Atlikti kautynėse tokias evoliucijas, kurios savam lėktuvui lengvos, o prieš lėktuvui sunkios.

Sukantis nenustoti greičio.

Pirmam pradėti manevrą.

Stengtis baigti posūkį, turint saulę užpakalyje, o priešą — prieš save.

41. Jei degamosios medžiagos ir šovinių dar yra, o jokių komplikacijų nematyti, stengtis nenutraukti kautynių pirmam.

Puolimas dviviečio lėktuvo

42. Puolimas dviviečio lėktuvo yra painesnis, negu vienviečio, ir reikalauja iš lakūno didesnio apgalvojimo bei atsargumo.

Dvivietis lėktuvas, turėdamas menkesnius skridimo duomenis, turi didesnę žvalgo ir piloto kulkosvaidžių apšaudomą plotą, kurio naikintuvas puldamas turi vengti.

Neapšaudomas žvalgo kulkosvaidžio plotas yra tik sparnų tiesumu priešakin, lėktuvo uodegos bei vairų tiesumu atgal ir lėktuvo apačion (4 priedo a brėž.).

43. Kad puolimas būtū netikėtas, dvivietį lėktuvą geriausia pulti iš užpakalio, šiek tiek žemiau (7 priedo c brėž.). Šis puolimo būdas, netikėtai jį įvykdžius ir paleidus taiklią ugnį visai arti priešo (ne toliau kaip 100 m), duoda daugiausia progos laimėti.

Pulti priešą iš priešakinės jo sferos gali tik geri šauliai.

Naikintuvas, puldamas iš šono kampu iki 60°, gali gerai pataikyti, o priešo žvalgo kulkosvaidžiai šiuo atveju į jį sunkiau pataikys.

44. Dvivietis, užpultas iš užpakalio ir pastebėjęs puolėją, pasuks lėktuvą taip, kad naikintuvas atsidurtų žvalgo kulkosvaidžio šaudomame plote. Naikintuvas turi stengtis tinkamu pasisukimu išlaikyti užimtą poziciją užpakalyje.

Lakūnas turi ypatingai atidžiai sekti dviviečio evoliucijas, kad laiku sugebėtų pereiti į nešaudomą plotą, t. y., priešingon dviviečio posūkio pusėn, jei nepasisektų išsilaikyti dviviečio užpakalyje.

45. Jeigu nepavyko netikėtumo manevras, lakūnas daro pakankamai saugius demonstracinius puolius, tirdamas priešą ir tuo pačiu versdamas dviviečio kulkosvaidininką arba žvalgą dažnai sukalioti kulkosvaidį ir šaudyti, o lakūną daryti griežtas evoliucijas.

Kada nepritrykęs žvalgas išleis turimus šovinius arba pavargs besukaliodamas kulkosvaidį, naikintuvo lakūnas lengviau galės pasiekti savo tikslą.

46. Neleistina kautis su dviviečiu netoliese sukantis ratu viename su jo aukštyje, norint palįsti „po uodega“. Tuo momentu žvalgas kulkosvaidininkas gali labai gerai šaudyti.

Puolimas daugviečio lėktuvo

47. Lėktuvų rikiuotė arba vienas daugvietis turi, dažniausia, kulkosvaidžių, šaudančių priešakin, viršun ir apačion (4 priedo b brėž.).

Naikintuvai vengia pulti iš apačios tuos daugviečius, kurie liemens apačioje turi kulkosvaidininkų bokštelių.

Puolimas daugviečio iš viršaus ir iš šono nesiskiria nuo puolimo dviviečio.

Pasitraukimas

48. Laikotarpį, kada naikintuvas nebegali toliau kautis puldamas ir priverstas atsitolinti nuo priešo, vadiname pasitraukimu.

Pasitraukimas gali būti dviejų rūšių:

- a) kaip kautynių dalis — manevras ir
- b) priverstinis pasitraukimas, kai stengiamasi visiškai išėiti iš kautynių.

Laikotarpiai, kuomet reikės pasitraukti, bus:

- 1) po nesėkmingo puolimo, kada reikia užimti naują išėities padėtį pakartotiniam puolimui;
- 2) kada naikintuvą netikėtai užpuls arba jis kaudamasis atsidurs blogesnėse sąlygose;

3) kada techninės kliūtys (kulkosvaidžių, motoro, lėktuvo kliūtys, sužeidimai) vers trauktis.

49. Neturint techninių kliūčių ir esant ant priešo teritorijos, negalima trauktis nusileidžiant žemyn (smingant, slystant, suktuku).

Pasitraukimas nusileidžiant žemiau, ypač kautynėse su vienviečiais, dažniausiai baigsis pasitraukiančiojo pražūtimi.

Pasitraukimą, nežymiai nusileidžiant, galima praktikuoti tik turint žymiai greitesnę lėktuvą už besivejantįjį.

50. Naikintuvas, netikėtai užpultas, pirmiausia padaro staigią evoliuciją, kad išeitų iš priešų ugnies. Evoliucija (staigesnis posukis, skridimo linijos nepastovumas) daroma taip, kad nebūtų nustota aukščio, bet, priešingai, evoliucijomis ginantis nuo priešų ugnies, reikia vis kopti aukštyn, artėjant prie savosios teritorijos arba prie savųjų naikintuvų junginių. Kada aukštis susilygins su užpuolėju, naikintuvas galės pats pulti.

Evoliucijomis besiginant nuo priešų ugnies, kada priešas atsiduria apšaudomame lauke, išnaudoti progą ir paleisti ugnį.

51. Ir artėjimas ir pasitraukimas naikintuvui yra lygaus svarbumo. Ypač reikia atsiminti, kad pasitraukimas nuo vienviečių ir gerai ginkluotų daugviečių reikalauja miklumo.

Puolimui nenusisėkus, naikintuvas pasitraukia nuo priešų, naudodamasis kiek galint staigiomis evoliucijomis ir priešų nešaudomais plotais.

Pasitraukiama tokiu apskaičiavimu ir tokiais kryptimis, kad būtų sudarytos palankiausios sąlygos naujam puolimui.

Pakartojus puolimus ir daugiau nebeturint palankių sąlygų pulti, geriausia kurį laiką visiškai pasitraukti iš kautynių.

Turint geresnių sąlygų pulti, puolimas būtinai pakartojamas.

52. Po užpuolimo geriausia pasitraukti nuo vienviečio staiga pasukant priešingon priešų skridimo pusėn.

Nuo dviviečio trauktis visada kita kryptimi, negu buvo atakuota.

Pasitraukiant nuo dviviečio staigiu posūkiu aukštyn, posūkį atlikti nežymiai slystant ir taip apskaičiuojant, kad kuo daugiausia būtų išnaudotas priešų lėktuvo nešaudomas plotas ir greičių skirtumas.

53. Pasitraukiant nuo dviviečio po puolimo iš viršaus ir priešakio, lėkti arti per priešų lėktuvo viršų, o po puolimo iš priešakio ir apačios — pro užpultojo apačią.

Pasitraukiant nuo dviviečio po puolimo iš viršaus ir užpakalio, panaudoti pasiektąjį greičio skirtumą ir lėkti pro lėktuvą kiek galint artiau.

54. Kulkosvaidžio kliūčiai pasidarius, traukiamasi nenustojant aukščio tol, kol kliūtis bus pašalinta.

Sugedus motorui, pasitraukiama labai nelygiai skrendant savųjų linijų link.

Pasitraukti nusileidžiant suktuku neleidžiama jokiomis aplinkybėmis, nes suktuku lei-

džiantis lėktuvas yra nevaldomas, leidžiasi ne labai greitai ir, be to, iš suktuko išvedamas lėktuvas yra geras taikinyš.

55. Pasitraukimą nuo stipriai ginkluoto daugviečio turi užtikrinti kitų naikintuvų suderinti puolimai.

56. Naikintuvams puolant kartu (rikiuotėje ar visiems susitarus, bet iš įvairių pusių), pasitraukti reikia iš toliau nuo užpulto taikinio.

Iš toliau (150—100 m) pasitraukiant, prieš ugnies efektingumas bus menkesnis.

Naikintuvų ugnies sumažėjusį taiklumą dėl didesnio atstumo nuo taikinio atstoja ugnies sutelkimas iš kelių lėktuvų.

NAIKINTUVŲ KAUTYNĖS RIKIUOTĖJE

Grandis ir grandies kautynės

57. Naikintuvai kautynėse veikia susitelkę. Pagrindinis, kartu mažiausias, vienviečių naikintuvų taktinis vienietas yra grandis. Ji normalėse sąlygose yra mažiausias dalinys, kuris kaunasi ore.

Grandies didumas ir rikiuotės forma priklauso nuo uždavinio ir bendrų aplinkybių.

Objektams ginti ir veikti viršum savosios teritorijos, kur netikėtumai ir veikimo pasikeitimai ne taip dažni, geriausiai tinka mikli 3 lėktuvų grandis.

Fronto arba užfrontės veikimui tinka sustiprinta 2 pusgrandžių, t. y., 4 lėktuvų grandis.

Atakuoja grandies vadas arba jo įsakymu visa grandis, arba vienas grandies Nr. Savavališka grandies numerių ataka draudžiama.

Veikimo metu viena pusgrandžių atlieka tiesioginės apsaugos, atsargos arba aukštumos priedangos pareigas.

Grandį tvarko, pirmuoju skrisdamas ją veda, artėjimo manevrą atlieka, puolimo planą sudaro ir puolimui komanduoja grandies vadas. Jo pavaduotojas gali užimti grandyje įvairias vietas, kurios jam bus nurodytos. 4 lėktuvų grandyje pavaduotojas veda pusgrandę. Atskiros pusgrandės veikimas panašus į grandies veikimą.

58. Grandies kautynių bendriesiems dėsniams tinka 26—38 str. aptarimai.

Kautynėse grandies lakūnams tinka 39—57 str. aptarimai.

Be bendrųjų aptartų pareigų (16 ir 15 str.), grandies vadas ir lakūnai grandyje turi dar specialių pareigų.

59. Grandies vado pirmoji pareiga taip vesti grandį, kad ji kiekvienu momentu būtų sutelkta ir, jo vadovybėje atlikusi artėjimo manevrą, turėtų kuo geriausias sąlygas bent pirmam puolimui.

Vadas ieško priešų pulti, lakūnai jį apsaugo iš užpakalio.

Pradėtoji ataka negali būti sulaukyta.

60. Lakūno pareigos:

- 1) visada laikyti nustatytą vietą grandyje, sekti ir greit suprasti vado ženklus;

- 2) tinkamai (šaudybos ir pilotavimo atžvilgiais) pulti priešą;
- 3) grandies bendram reikalui žvalgyti pavestą sektorių;
- 4) grandies lakūnai kiek galėdami stengiasi apsaugoti atakuojantį lėktuvą, kad jis nebūtų netikėtai kitų priešo lėktuvų užpultas ir galėtų įvykdyti ataką iki galo arba pasitraukti.

Aukštumos priedanga

61. Apsisaugojimui nuo galimų netikėtumų, grandis arba grandys, ten kur reikia (arti fronto, priešo pusėje ir p.), puolimo metu palieka aukštumoje savo jėgų dalį, kurią vadinsime aukštumos priedanga.

Aukštumos priedangoje, jei veikia 1 grandis, dažniausiai būna viena pusgrandė, jei veikia kelios grandys — tai ištisa grandis.

Aukštumos priedangos pareiga apsaugoti nuo netikėtumų naikintuvus, įsivėlusius į kautynes, arba kritišku momentu jiems padėti. Pagalba teikiama, žiūrint reikalo, priedangos dalimi arba visa priedanga.

Atskirai veikianti grandis priedangą išskiria prieš numatomą puolimą. Priedangą gali sudaryti pats grandies vadas, arba jo paskirtas lakūnas. Kas liks priedangoje, jeigu vadas atakuoja, turi būti numatyta iš anksto.

Grandies puolimai

62. Grandies vadas, pastebėjęs ir įvertinęs priešą, atlikęs artėjimo manevrą (jei buvo laiko), duoda komandą pulti.

Pulti galima:

- 1) vienu arba dviem lėktuvais iš karto; likusieji lieka aukštumos priedangoje;
- 2) visa grandimi (sutelktas puolimas).

Atskiri lėktuvai puolami dažniausiai pirmuoju būdu (veikimas aptartas 39 — 46 ir 48 — 54 str.).

Lėktuvų rikiuotė arba daugvietis lėktuvas puolami antruoju būdu.

Didelį kelių motorų lėktuvą daugvietį arba daugviečius naikintuvų grandis gali pulti suglaustoje rikiuotėje (8 priedo br. a).

Naikintuvų rikiuotėje puolimai daugviečių atvaizduoti 6 priedo br. a, b, c ir 8 priedo br. a; puolimas dviviečių rikiuotės atvaizduotas 9 priede.

Naikintuvų puolimo būdų variantai gali keistis ir gali būti labai įvairūs; jie priklausys nuo puolamų lėktuvų rūšies, oro sąlygų, priešų ir savo jėgų, nuo padėties viršum savo teritorijos ir viršum priešų ir t. t. Todėl visų variantų aptarti negalima; čia aptariami tik bendresnieji dėsniai. Veikimo būdą ir jo variantus pasirenka grandies vadas.

63. Kelių naikintuvų gerai suderintas puolimas daugviečių ir dviviečių lėktuvų yra panašūs.

Naikintuvai suderina puolimą taip, kad daugviečio vienas kulkosvaidininkas turėtų gintis iš karto nuo visų jį užpuolusių naikintuvų.

Kiekvieną daugviečio kulkosvaidininko nusiaikymą į puolantį ir pasitraukiantį naikin-

tuva kitas naikintuvas išnaudoja savo puolimui.

Pavyzdžiui, jei 3 naikintuvai turi užpulti daugvietį, jie koncentruoja savo puolimus iš vienos, silpniausiai apšaudomos, pusės. Pirmojo naikintuvo puolimą ir pasitraukimą pridedgia antras naikintuvas, antrąjį — trečias, trečiąjį — pirmas ir t. t. (sinchronizuotas puolimas).

64. Vienviečių lėktuvų rikiuotės puolimas dažniausiai pasibaigia kautynėmis pavieniui. Kada yra progos įvykdyti netikėtą puolimą, patartina visiems kartu pulti visus; jei savos jėgos mažesnės, koncentruoti kartu puolimą ant svarbesniųjų (vedančiųjų, aukščiau esančiųjų) lėktuvų.

65. Dviviečių arba daugviečių lėktuvų rikiuotės pirmas puolimas vykdomas taip, kad būtų suardyta priešo lėktuvų rikiuotė. Geriausias būdas rikiuotei išardyti yra sukonzentruotas visos grandies puolimas vedančiojo lėktuvo.

Grandies susirinkimas ir grįžimas

66. Prieš išskrendant grandies vadas turi nurodyti, viršum kurio punkto ir kokiam aukštyje grandis turi po kautynių susirinkti. Jei veikimo baras nedidelis, susirinkimo punktas skiriamas baro viduryje.

Didelis veikimo baras suskirstomas į pusbarius arba smulkiau. Kiekvienai baro daliai paskiriamas susirinkimo punktas.

Grandis, arba grandys, baigusios kautynes, susirenka po aukštumos priedanga. Jei jos nėra arba jei ji irgi įsivėlė į kautynes, susirenkama viršum punkto, kuris buvo nurodytas prieš išskrendant.

67. Iš barų į aerodromą grandis grįžta tokiam aukštyje, kuris buvo jai duotas vykdant uždavinį. Tai duoda kai kada progų susitikti su priešo lėktuvais.

Prieš nusileidžiant į aerodromą būtinai reikia pasižiūrėti į ryšių aikštelę, ir leidžiantis, jei frontas netoli, sekti aplinkui.

Jei aerodromas ir lakūnų sugebėjimas leidžia, visa grandis nusileidžia kartu. Grandis arba lakūnai leidžia pirmiems nusileisti tiems, kurie yra žemiau.

Grandies rikiuotės formos

68. Dažniausiai vartojama ir praktiškiausia naikintuvų grandies rikiuotės forma yra kampinė rikiuotė (5 priedo br. a).

Tam tikriems atsitikimams ir tam tikrai sudėčiai (pavyzdžiui, 4 lėktuvams) vartojama nuolaidų rikiuotė (5 priedo br. b ir c).

Visose naikintuvų rikiuotės formose, ypač 4 lėktuvų grandyje, reikalingas skaidymasis aukštį, užpakalį ir šonus.

Kiekvienai naikintuvų rūšiai parenkama tinkamiausia rikiuotės forma, prisilaikant aukščiau duotųjų principų.

69. Nustatant grandies rikiuotės formą ir grandies sudėtį, pirmiausia reikia žiūrėti, kad rikiuotė būtų pavaldi, kad galėtų atlikti visus

kautynių manevrus ir kad savo forma ir jėga tiktų uždaviniui.

70. Grandies rikiuotė, skrendanti suglaustai, reikalauja iš grandies vado išpėjamųjų signalų (1 priedas) prieš kiekvieną staigesnę evoliuciją.

Lakūnas grandyje niekada neskrenda toje pat linijoje užpakalyje kito lakūno; tai nervina priešakyje esantį. Lakūnas stengiasi skristi taip, kad jo priešakinis draugas, reikalui esant, jį matytų.

71. Rikiuotėje visą laiką laikytis eilės numerių ir rikiuotės formų. Eilės numeriai prasižada grandies vadu (1). Dešiniame sparne iš eilės eina poriniai, o kairiame — neporiniai numeriai (5 priedo br. a).

Rikiuotėje atstumus tarp lėktuvų, žiūrėdamas reikalo, gali keisti grandies vadas, bet taip, kad būtų išlaikytas grandies lėktuvų bendradarbiavimas.

I s a k y m a i, s i g n a l a i

72. Aukštesniojo dalinio vadas, duodamas įsakymą, nesikiša į smulkmenas. Mažo ar didelio dalinio vadas, gavęs tokį įsakymą, kurio negalės dėl kurių nors priežasčių įvykdyti, neatidėliodamas praneša savo tiesioginiam viršininkui ar įsakymo davėjui.

Naikintuvų vadas, remdamasis aukštesnio viršininko operaciniu planu, duodamas įsakymą veikti, pažymi:

- 1) uždavinį,
- 2) išskridimo laiką (valandą, minutę),

3) maršrutą,

4) aukštį ir

5) jėgą.

Eskadrilės vadas įsakymu skiria:

1) veikimo vadovybę,

2) sudėtį,

3) duoda ypatingus veikimo nurodymus.

Grandies (ar kelių grandžių) vadas, aptaręs su lakūnais gautąjį uždavinį ir jo vykdymo būdą, nustato:

- 1) lakūnų numerius ir vietas grandyje,
- 2) kilimo tvarką (jei kartu negalima pakilti, nurodo ore susirinkimo vietą ir aukštį),
- 3) susirinkimo vietą po kautynių.

73. Grandis ir didesni daliniai ore valdomi ir komanduojami sutartiniais lėktuvo (1 priedas) arba radijo signalais.

Grandis ar lėktuvas nuo žemės komanduojami marškų signalais (2 ir 3 priedai) ir radijo signalais.

Radijo signalų kodus lėktuvams komanduoti nuo žemės ir ore nustato atskira instrukcija.

Tam tikrais atsitikimais nustatomi slapti radijo signalai ir zenitinės artilerijos signalai.

74. Skrendant, vartoti kuo mažiausia signalų ir tik būtinus.

Lakūnas, nebegalėdamas dėl kurių nors priežasčių skristi toliau, pralėkdamas pro vadą, duoda 6. signalą (1 priedas).

Lakūnas, pastebėjęs priešą, kurio vadas nemato, priskridęs prie vado, duoda 1. signalą ir pasuka prieš link arba jį parodo ranka. Po to grįžta į savo vietą.

75. Prasidėjus individinėms kautynėms, jokie duodami signalai neturės prasmės. Kiekvienas kaunasi atkakliai, siekdamas laimėjimo ir kiekviena proga padeda saviesiems, patekusiems į blogesnę padėtį.

Eskadrilė

76. Prireikus stipresnio naikintuvų smūgio vienoje vietoje, skrenda visa eskadrilė. Veikiančioje eskadrilėje gali būti 2—3 grandys.

Eskadrilės kautynių rikiuotė — susirikiavimas grandimis.

Eskadrilės vado pareigos

77. Prieš išskridimą eskadrilės vadas paaiškina uždavinį, nustato grandžių dydį, vietas grandims, grandžių vadus, susirinkimo vietą po pakilimo (jei reikia), susirinkimo vietą po kautynių, skridimo maršrutą, aukštį.

Eskadrilės pakilimas

78. Eskadrilės pakilimo tvarkai taikomi nurodymai, išdėstyti 24 str. 2 p.

Prieš pakilimą visos eskadrilės lėktuvų motorai išbandomi ir tvarkingi lėktuvai išridinami iš eilės pirmyn per 2—3 metrus.

Ridindami lėktuvus į startą, lakūnai laikosi nuolaidų rikiuotės, sekdami vadą.

Jeį visa eskadrilė negali pakilti, kylama grandimis. Vienai grandžiai pakilus, po 10—15 sek. kyla kita grandis.

Tvarką aerodrome prižiūri starto budėtojas. Jei grandims duodami skirtingi aukščiai, aukštesnės grandys kyla pirmos.

Grandžių kilimo eilę nustato eskadrilės vadas.

Eskadrilės kautynių rikiuotės

79. Eskadrilė naudoja šias rikiuotės formas:

1) Eskadrilė plokščioje rikiuotėje — visos grandys šiek tiek pakilusios ir atsilikusios vedančios grandies sparnuose arba nuolaidais viename vedančios grandies sparne (5 priedo br. d ir e).

Ši rikiuotė nelabai pavaldi, bet grandžių vadaį gali gerai sekti eskadrilės vado signalus.

Šios rikiuotės vadovas turi būti gerai įgudęs vesti rikiuotę, o visi lakūnai — gerai susiskraidę.

2) Eskadrilė statmenoje rikiuotėje — visos grandys aukščiau vedančiosios, kiek galint vienoj statmenoj linijoj (5 priedo br. f).

Ši rikiuotė yra pavaldi. Statmenai atstumui didėjant, vadovaujančiojo signalai sunkiai pastebimi.

Eskadrilės (junginio) grandys plokščioje rikiuotėje numeruojamos taip, kaip lakūnai grandyje (71 str.). Statmenoje rikiuotėje žemiausiai esanti grandis yra pirmoji grandis, aukščiau jos esanti artimiausia grandis — antroji ir t. t.

Eskadrilė ir didesni junginiai kautynėse

80. Eskadrilės (didesnio junginio) vadas kai kada tegali įvykdyti tik pirmą puolimą. To puolimo tikslas kuo daugiausiai išardyti priešo rikiuotės tvarką. Kiti puolimai eina grandimis ir jų vadų komandomis. Atakos būdus pasirenka grandžių vadai.

Grandžių glaudus bendradarbiavimas kautynėse yra būtina pasisekimo sąlyga.

81. Eskadrilė (didesnis junginys) būtinai išskiria aukštumos priedangą, kuri skrenda kiek galėdama aukščiau junginio (arba nustatyta-me aukštyje), bet nepamesdama akies ryšio su visu junginiu.

Priedangą gali vesti eskadrilės vadas arba vienas grandžių vadų.

Aukštumos priedangai įsivėlus į kautynes, jos pareigas pradeda eiti kita aukščiausiai esanti grandis.

82. Kiekvienas dalinys po puolimo pasitraukia taip, kad netrukdytų kitiems daliniams pulti.

Grandis (eskadrilė), laimėjusi kautynes, padeda grandžiai (eskadrilei), esančiai sunkiausiose sąlygose.

83. Jei priešas pirmas užpuolė dalinio dalį (grandį), tai užpultoji dalis besigindama taip manevruoja, kad pritrauktų priešą po savo daliniu, esančiu aukščiau ar toliau.

Neužpultas dalinys atlieka reikalingą manevrą: stengiasi užimti puolimui geresnę poziciją ir puldamas gelbsti savo draugą.

Jei visi junginio daliniai buvo iš karto užpulti, tai kiekvienas dalinys kaunasi savarankiškai ir stengiasi neišsiblaškyti.

Lėktuvai, atsiskyre nuo savo grandies, tuoj turi stengtis prisijungti; jei nesuranda savo grandies, tai prisijungia prie kitos junginio grandies, arba keli atsiskyre lėktuvai sudaro atskirą grandį.

84. Eskadrilės ir didesni junginiai susirenka kaip nurodyta 66, 67 str.

Nusileidus junginiui, didesniams kaip grandis, aerodrome lėktuvais manevruoti ypatin-gai atidžiai.

Lėktuvai ridinami iš aerodromo centro į pakraštį nuolaidų rikiuotėje numerių eile.

Atridinus lėktuvą į reikiamą vietą, po 1—2 minučių sustabdomas motoras; jei atriedėjo visi kartu, — tai lakūnų numerių eile.

Grupė

85. Savarankiškam puolimui vykdyti arba nenorint leisti tam tikru momentu veikti prieš aviacijai, kuri turi savo naikintuvų apsaugą, teks veikti kelių eskadrilių junginiui - naikintuvų grupei.

Grupės kautynių rikiuotė — eskadrilėmis, kitais atsitikimais — grandžių rinktine. Eskadrilių išdėstymas aukštyje ir atstumai priklauso nuo uždavinio.

Grupės vadas ne vėliau kaip per 30 min. prieš išskridimą duoda įsakymą, nurodytą 72 str. Skridimo metu vietą pasirenka savo nuožiūra.

Grupės aukštumos priedangos dalinys, prireikus, turi pakilti iki pat naikintuvų lubų.

Grupė kautynėse su panašia ar lygia priešo naikintuvų grupe

86. Kiekviena eskadrilė stengiasi gauti aukščio persvarą, lyginant su puolančio priešo aukščiu.

Kiekvieno grupės dalinio atsiradimas aukščiau už puolėjo jėgas duoda daug pirmenybių laimėti.

Kiekvienas dalinys, kiek išgali, padeda daliniams, esantiems lygiame aukštyje arba žemiau.

Grandžių rinktinė

87. Naikintuvai, norėdami tinkamai apsaugoti savo lėktuvus (artilėrijos korektuotojus, sekimo, bombonešius) ruože, kur veikia priešo naikintuvų jėgos, išsiunčiamas naikintuvų grandis turi taip pat apsaugoti.

Tam reikalui sudaroma grandžių rinktinė, suskaidyta aukštumon. Veikimo metu tarp grandžių rinktinėje palaikomi akies ryšiai.

88. Grandžių rinktinė sudaroma iš 1 eskadrilės arba 1 grupės grandžių. Grandžių rinktinės rikiuotės formos nurodytos 5 priedo br. g.

Viena grandžių rinktinė gali atlikti uždavinį 10—15 km ruože.

Esant reikalui ginti didesnę ruožą, sudaromos 2 atitinkamos grandžių rinktinės,

Rinktinės sudėtis ir atstumai

89. Rinktinėi pakanka 2—3 grandžių, kurios, būdamos aukščiau viena kitos, pakankamai apsisaugo. Bet aktyviame bare rinktinės turi būti 4, net 5 grandžių. Pačios aukščiausios grandys dažniausiai nedidelės.

Grandžių rinktinės išskaidymą, žiūrėdamas uždavinio, nustato naikintuvų vadas.

90. Statmeninis atstumas tarp grandžių rinktinėje neturi prašokti 1500 metrų.

91. Žiūrint rinktinės uždavinio, grandys suskirstomos taip, kad jos galėtų tinkamiausiai atlikti šį uždavinį. Dėl to dažnai nevisuose aukščiuose bus vienodo pajėgumo grandys arba grandžių skaičius.

Grandis arba kelios grandys, paskirtos veikti tame pačiame aukštyje, sudaro skaidinį.

Rinktinėje, nustatant skaidinio stiprumą, laikytis šių dėsnių:

- 1) apatinis skaidinys (1500—2000 m aukštyje) skiriamas nedidelis; esant pavaldesniai skaidiniui, lengviau saugotis nuo zenitinės artilėrijos ugnies;
- 2) viršutiniam skaidiniui skiriama mažai jėgų, laikantis priemonių ekonomijos principo, bet tame skaidinyje turi būti daugiausia prityrę lakūnai;
- 3) grandžių rinktinės smūgio jėgą dažniausiai sudarys vidutinio aukščio skaidiniai (3000—5000 m).

Rinktinės veikimas ir įsakymai

92. Grandžių rinktinei pastovios rikiuotės formos nustatyti negalima, bet visos grandys, prisilaikydamos viduje griežtos tvarkos, nuolat laiko akies ryšį su žemiau esančia grandimi ir, jei pajėgia, su kitomis grandimis.

Grandžių veikimas neišeina už duoto rinktinei uždavinio ribų.

93. Prieš išskrendant rinktinės vadas (eskadrilės vadas arba paskirtas vienas grandžių vadų) duoda rinktinei įsakymą, kur turi būti nustatyta:

- 1) bendras uždavinys rinktinei ir atskiras uždavinys kiekvienai grandžiai;
- 2) tikslus veikimo ruožas ir skridimo maršrutas;
- 3) rinktinės grandžių skaidymas aukštumon ir gilumon, tiksliai pažymint kiekvienai grandžiai leistą mažiausio ir didžiausio aukščio ribą.

Apsaugojimui savų lėktuvų, veikiančių fronte, rinktinės saugomas ruožas nustatomas išilgai fronto. Vedančioji grandis skrenda žemiau ir kai kada už priešų linijų; visos kitos grandys palaipsniui atitraukiamos gilumon.

Toks rinktinės išskirstymas palengvina aukštesnėms grandims sekti vedančiąją žemesnę grandį ir kartu kitus savo lėktuvus, veikiančius viršum fronto.

Grandžių atitraukimas gilumon padeda naikintuvams stebėti ruožą ir kartu kitas žemesnes grandis.

Kitais atsitikimais rinktinės ginamojo ruožo išilginė ašis priklausys nuo ginamojo objekto apšvietimo ir kitų sąlygų.

Rinktinė kautynėse ir grandžių vadų pareigos

94. Grandies vadas, veikdamas rinktinės ribose:

- 1) žiūri, kad jo grandis neišskristų už ruožo ribų; jei įvykia priverstų grandį iš ruožo išskristi, grandis turi kiek galėdama greičiau grįžti į savo vietą;
- 2) pats laiko akies ryšį su žemiau esančia grandimi ir, kiek išgali, su kitomis grandimis;
- 3) pastebėjęs žemiau priešą, kuris gali užpulti žemiau jo esančią grandį, pasistengia jį pirmas užpulti;
- 4) pasitraukiančio priešų nepersekioja už savo veikimo ruožo ribų.

Pačios aukščiausios (netiesioginės) grandys tik būtinais atsitikimais nusileidžia žemiau padėti žemesnei grandžiai.

Žemosios grandys, grėšiant puolimui, manevruoja taip, kad pasiektų didžiausią joms leisto aukščio ribą.

Saugojimasis nuo zenitinės artilerijos ugnies

95. Zenitinės artilerijos ugnis mažai tepavojinga nedideliems, mikliems naikintuvų daliniams, tačiau ji kliudo veikti didesnėms, suglaustoms rikiuotėms.

Apsisaugoti nuo zenitinės artilerijos ugnies galima nepastebimai keičiant skridimo kryptį, aukštį ir greitį nelygiais protarpiais laiko ir dydžio atžvilgiais. Juo žemiau daliniai skrenda, juo jie dažniau ir greičiau kaitalioja skridimo kryptį, aukštį ir greitį.

96. Kad ir kaip galinga ir taikli būtų zenitinė ugnis, naikintuvų rikiuotė visados turi išsilaikyti neiširusi.

IV SKYRIUS

NAIKINTUVŲ UŽDAVINIAI

97. Naikintuvų tikslas — neleisti veikti prieš oro jėgoms ir jas naikinti arba ginti savąsias oro jėgas ir padėti žemės jėgoms veikti. Tų tikslų siekdami, naikintuvai, be bendro pobūdžio kautynių ore (III sk.), dar atlieka šiuos veiksmus:

- 1) puola žvalgomąsias orpūsles (aerostatus),
- 2) atlieka apsaugos uždavinius,
- 3) atlieka užskridimus,
- 4) palydi ir atlieka suderintos apsaugos uždavinius,
- 5) išstato slapukus žemėje ir medžioja ore,
- 6) budi aerodrome,
- 7) atlieka naktinius uždavinius,
- 8) atlieka šalutinius naikintuvų uždavinius.

1. Orpūslių puolimas

98. Puolant orpūslę, reikia turėti galvoje žemės priešlėktuvinės apsaugos dalis, kurių paprastai prie jos būna pakankamai sukonzentruota.

Pirmoji pasisekimo sąlyga — puolimo netikėtumas ir lakūno įgudimas tam reikalui.

Puolimas duos naudos, jei orpūslę ir nepasiseks numušti; ji bus laikinai nutraukta žemėn.

99. Puolimui naudojami specialūs uždegamieji šoviniai su dūminių šovinių priemaiša (4—5:1). Geriausiai tinka didesnio kalibro kulkosvaidžiai (11—12 mm).

Šautuvo kalibro kulkosvaidžio ugnis tikra per 200 m, didesnio kalibro — per 800 m.

100. Orpūslę puola dažniausia vienas naikintuvas, rečiau naikintuvų pusgrandė ar grandis. Vienas turi daugiau progos pulti netikėtai.

101. Orpūslę naikintuvas gali pulti smigdamas iš aukščio, iš už debesio, arba prieidamas skutamuoju skridimu iš apačios.

Puolant, taikoma išilgai orpūslės.

Prieinant pulti iš didelio aukščio arba prisidengiant debesimi, reikia sumažinti kiek galint motoro sūkius, kad mažiau būtų girdimas žemėje lėktuvo motoras.

Puolant skutamuoju skridimu, reikia gerai žinoti priešlėktuvinės apsaugos išdėstymą aplink orpūslę.

102. Orpūslės puolimui parenkamas momentas, kada ore nėra priešo naikintuvų ir oro sąlygos patogios (debesys, miglos, saulė).

Tikrai nežinant, kad ore nėra tuo laiku priešo naikintuvų, orpūslė puolama tik sudarius naikintuvų apsaugą.

103. Lėktuvas, pusgrandė ar grandis, kuriems pavesta pulti orpūslę, praskrenda frontą kartu su savo apsauga.

Puolimui nuskirtas lėktuvas ar vienetas vykdo ataką. Apsauga, laikydamosi aukštai, seka orą ir puola artėjančius priešo naikintuvus, kurie nori sutrukdyti mūsų puolimą.

Skrendant keliems naikintuvams užpulti orpūslę, reikia savo veikimą suderinti su artilerija, kuri priešbaterijine ugnimi neutralizuos momentui priešo zenitinę artileriją.

104. Kad orpūslės užpuolimas nusisektų, puolėjai turi gerai žinoti: vietą, kur yra orpūslė, jos aukštį, nutraukimo greitumą ir apsaugą.

Žinios apie orpūslės gaunamos iš aviacijos žvalgybos, artilerijos ir kitų šaltinių.

Pasirėmęs turimomis apie orpūslės žiniomis ir atsižvelgdamas į oro sąlygas, lakūnas prieš išskridimą sudaro sau puolimo planą ir jį įvykdo.

2. Apsauga

105. Naikintuvai, skirti apsaugon, rūpinasi:

- a) saugoti nuo priešo naikintuvų tam tikrame fronto ruože mūsų oro jėgų veikimą;
- b) trukdyti priešo lėktuvams viršum tam tikros vietos žvalgyti bei veikti.

Uždraudimas pasirodyti prieš lėktuvams tam tikroje vietoje gali būti taikomas kartais ir neigiamoms žinioms rinkti, kada norima suklaidinti priešą.

Naikintuvai, skiriami šios rūšies apsaugon, vadinami užtvaromis.

U ž t v a r a

106. Siunčiant apsaugon mažesnes ar didesnes užtvarys, gana greit išsisemia naikintuvų medžiaginės jėgos, dažnai be aiškiai apčiuopiamų rezultatų.

Nuolatinei apsaugai laikyti ore reikėtų turėti daug sutelktų naikintuvų.

Prireikus pasinaudoti naikintuvų apsaugos užtvaramis, jų darbo laiką reikia skaityti tik valandomis. Naikintuvų dalinys neturėtų prašokti laiko normų, aptartų 24 str. p. 1 ir 25 str.

107. Ramiame bare arba kada nepakanka priemonių apsaugai, naikintuvų daliniai siunčiami tik tokiu dienos tarpu, kada daugiausia reikia veikti mūsų kitų tarnybų lėktuvams. Trumpam laikui apsaugos užtvary sudaro atskiros grandys.

Nesant naikintuvų, kitų rūšių bei tarnybų lėktuvai apsisaugos skrisdami rikiuotėje (po du, po tris).

108. Aktyviame bare, kur eina intensyvus aviacijos darbas, tam tikrais didžiausio veikimo laikotarpiais mūsų lėktuvų apsaugai užtvary sudaroma iš grandžių rinktinės.

Normalus ir sėkmingas grandžių rinktinės darbas galės būti atliktas fronto ruože 12 km didumo.

Naikintuvai, užtikrindami užtvaramis žemės taikinių apsaugą, gali saugojamąjį ruožą padidinti (aukštesiems grandims iki 20 km, žemesiems — iki 15 km); saugodami lėktuvus ore, saugojamąjį ruožą mažina (iki 10 km).

Grandžių rinktinės darbą reguliuoja naikintuvų vadas, tam tikromis valandomis jas sustiprindamas ar susilpnindamas. Tokį ar kitokį sprendimą nusveria mūsų lėktuvų, veikiančių šiame bare, darbas ir prieš aktyvumas.

Be to, specialios paskirties lėktuvų uždaviniams atlikti gali būti skiriama tiesioginė naikintuvų apsauga. Ji išskrenda, dažniausiai, kartu su apsaugojamu lėktuvu.

109. Aktyviame bare reikia turėti sutelktas naikintuvų jėgas, o veikimo metu — tinkamą atsargą žemėje.

Pastovūs ryšiai (telefonu) naikintuvų aerodromo su kariuomenės priekiniais daliniais — būtini.

110. Aktyvių kautynių bare naikintuvai užtikrina apsaugą užtvaramis, kurias sudaro grandžių rinktinės. Naikintuvai veikia taip, kaip ir aktyviame bare, tik šiek tiek žemiau.

Puolamosiose kautynėse naikintuvai veikia perkelia viršum prieš linijų. Ginamosiose kautynėse visi naikintuvai sutelkiami puolamiesiems veiksmams — užskridimams.

Kitų paskirčių lėktuvai veikia tuo laiku, kada mūsų sutelkti naikintuvai atlieka užskridimą.

3. Užskridimas

111. Naikintuvai, šalia apsaugos uždavinių, kuriuos atlieka ant mūsų linijų, neperiodiškai ir savarankiškai organizuoja įsiveržimus už prieš linijų; tuos įsiveržimus vadinsime užskridimais.

Užskridimas duoda plačiai panaudoti naikintuvų manevravimą ir, juos vienon vieton sutelkiant, netikėtumą.

Užskridimuose geriausiai naudojama naikintuvų puolamoji galia.

112. Užskridimuose dalyvaujant naikintuvų daliniai ieško priešų lėktuvų, juos užpuola ir naikina.

Daliniai, pakilę aukščiau arba turį aukštumos priedangą, gali toliau skristi priešų pusėn.

Organizuojant užskridimą, reikia numatyti ir nustatyti jo galutines ribas. Jei reikia, grįžtančius lėktuvus galima nutupdyti atsarginiame aerodrome, kur jie bus aprūpinti. Atsarginių aerodromų vietos nurodomos įsakyme daliniui.

113. Užskridimo pasisiekimas priklausys:

- 1) nuo tinkamo išnaudojimo tikslų žinių apie priešų oro jėgų sudėtį ir veikimą,
- 2) nuo orinių aplinkybių įvertinimo,
- 3) nuo tinkamo naikintuvų kiekio paskyrimo,
- 4) nuo tinkamo naikintuvų maršruto nustatymo laiko ir vietos atžvilgiais,
- 5) nuo veiklos suderinimo su kitos rūšies lėktuvais.

Žinių apie priešų aviaciją naikintuvai gauna prieš organizuojant užskridimą. Žinias teikia žvalgybos ir artilerijos korektavimo lėktuvai, radijo goniometrinės stotys, zenitinė artilerija, baro oro sekimo mazgų periodiniai pranešimai.

114. Užskridimų tikslai:

- 1) Naikinant priešų naikintuvų užtvargas, atidaryti mūsų lėktuvams (žvalgantiesiems, bombas mėtantiems, žemės taikinius puolantiems) kelią pro tas užtvargas arba padėti jiems atlikti darbą viršų fronto. (Užskridimas „nušluoja“ iš tam tikro ruožo ar vietos priešų užtvargas).
- 2) Sunaikinti priešų lėktuvus, orpūsles, veikiančius viršų fronto. Šituo atsitikimu užskridimas eina išilgai fronto.
- 3) Iššaukti ir patraukti tinkama sau kryptimi priešų naikintuvus ir ten juos sumušti („išviliojimas“ į kautynes), arba nukreipti priešų dėmesį klaidinga kryptimi (demonstracija).

Paskutiniajame punkte nurodytus darbus atliekant, gali būti naudingas naikintuvų bendradarbiavimas su lengvaisiais bombonešiais. Tam reikalui bombonešiai paskiriami naikintuvų vadui, kuris organizuoja šios rūšies užskridimą.

115. Ramiame bare užskridimus sėkmingai atlieka naikintuvų grandis (geriausia 4 lėktuvų).

Maža naikintuvų grandis su aukštumos priedanga turi daugiau progų netikėtai užpulti ir dažnai daugiau nuveikti, negu didelis junginys.

116. Aktyviame ir kautynių bare užskridimus atlieka įvairaus didumo grandžių rinktinės.

Užskridimo metu šituose ruožuose naikintuvai turės tiek jėgos, kad, nubloškę priešų užtvargas, galėtų nuvyti veikiančius tame bare priešų lėktuvus.

Jei oro sąlygos neleidžia aukštai skristi (storas debesų sluoksnis), grandžių rinktinė gali aukštumo atstumus sumažinti.

117. Naikintuvai turi parodyti daugiausia puolamosios dvasios ir veiklumo, jei ant žemės mūsų kariuomenė veda ginamasias kautynes.

Prireikus žemėje gintis visomis turimomis priemonėmis, naikintuvai be paliovos užpuldinėja ir naikina priešo oro jėgas.

4. Lydėjimas ir suderinta apsauga

118. Vienviečiai naikintuvai gali lydėti tik lėktuvus, veikiančius netoli fronto.

Lydintieji vienviečiai lėktuvai niekada neleidžia rikiuotėje su lydimaisiais. Naikintuvai laikos tokiam aukštyje ir tokiam atstume nuo lydimųjų, kad sugebėtų savo puolimais trukdyti stipresnėms priešo naikintuvų jėgoms bei rikiuotėms užpulti lydimuosius lėktuvus (bombonešius, žvalgybinius).

119. Lydintieji naikintuvai sudaro tolimesnę apsaugą; tiesioginę apsaugą susidaro patys lėktuvai, laikydamiesi rikiuotės ir savo kulksvaudininkų ugnimi.

Apsaugoje (palydint) naikintuvai skraido apie saugojamąjį lėktuvą arba lėktuvų rikiuotę tokiam atstume, kad nevaržytų tų lėktuvų ugnies ir patys nebūtų saugojamųjų varžomi, nes tik turėdami veiksmų laisvę naikintuvai pajėgs atremti besiruošiantį atakuoti priešą.

Lydėti skiriama grandis arba grandžių rinktinė. Pastaroji skiriama tada, kada neišven-

giamai teks susidurti su priešo naikintuvų užtvara.

120. Lydinčiųjų lėktuvų uždavinys — neleisti priešui suglausta rikiuote užpulti mūsų lėktuvus. Tam reikalui mūsų naikintuvai laikosi visada aukščiau lydimųjų.

Pastebėję priešą, kuris gali pulti mūsų, naikintuvai savo manevrais neleidžia priešui prieiti prie lydimųjų arba patys pirmi užpuola priešą.

121. Lydintieji naikintuvai nesivelia į kautynes su tais priešo lėktuvais, kurie negresia lydimesiems.

Priešo lėktuvų palydovai nepersekioja.

122. Naikintuvų dalinys, paskirtas lydėti, visada yra lydimojo dalinio vado valdžioje.

Lydimojo dalinio vadas iš anksto nurodo naikintuvų vadui skridimo maršrutą, spėjimą skridimo aukštį, skridimo valandą ir kokios apsaugos iš naikintuvų prašo — lydėjimo, ar suderintos apsaugos.

Po naikintuvų vado įsakymo paskirtieji naikintuvų daliniai laukia pasirengę.

Gavę iš lydimojo dalinio vado tiesioginį įsakymą, naikintuvai kyla atlikti uždavinio.

123. Suderinta apsauga bus tada, kada lydimojo dalinio vadas, neprašydamas naikintuvų lydėti, nužymės naikintuvams vietą ir laiką, kur jie turės užtikrinti jo daliniui praskridimą, grįžimą ar laisvą veikimą.

Jeigu naikintuvams įsakyta apsaugoti savo lėktuvų rikiuotę, ją tam tikroje vietoje sutinkant, tai naikintuvai:

- a) turi vengti pasirodyti ant priešų pozicijų per anksti, kad tuo pasirodymu neatkreiptų priešų dėmesio į mūsų lėktuvų perskridimo vietą;
- b) pastebėję atskrendantį saugojamąjį dalinį, turi skristi jį pasitikti ir, pagal uždavinį ir esamą padėtį ore, saugoti jo užpakalį ar sparnus.

Suderinta apsauga, dėl naikintuvų ginklo sąvybių, yra tikslesnis veikimas, negu lydėjimas.

5. Slapukai žemėje ir medžioklė ore

124. Naikintuvų slapukai žemėje siunčiami ir medžioklė ore atliekama, kada priešų veikimai ir mūsų teritorija tam sudaro tinkamą sąlygą.

125. Jei priešas skraido dažnai ir reguliariai mūsų teritorijon tais pačiais keliais ir jei prie jų kelių yra laukų, tinkamų naikintuvams nusileisti, — ten statomi naikintuvų slapukai.

126. Slapukais būna dažniausiai pusgrandė (2 lėktuvai) arba, ypatingais atsitikimais, vienas lėktuvas arba viena grandis.

Slapukai siunčiami iš eskadrilės, kuri tame bare veikia, vienai arba daugiausia 2 dienom.

Į tą pačią nutūpimo vietą slapukas siunčiamas ir kitą kartą, jei aišku, kad priešas nutūpimo vietos nežino.

Parenkant nusileidimo vietą, reikia žiūrėti, kad jos negalėtų šaudyti priešų artilerija ir kad būtų išvengta įvairių netikėtumų dėl puolimų žemėje.

127. Lėktuvai slapukai, nusileidę parinktame lauke, gerai užmaskuojami ir taip pastatomi ir laikomi, kad kiekvienu momentu galėtų kilti.

128. Lakūnai, pastebėję priešų lėktuvą (lėktuvus), skrendančius mūsų teritorijon, tuojau kyla. Sėkmingo slapukų veikimo svarbiausios sąlygos: nebūti pastebėtiems ir visą laiką nepamesti priešų iš akių.

Netikėtumas padeda slapukams lengvai numušti priešą.

129. Jei pasirodė priešų lėktuvų daugiau už slapukų jėgas, tai pakilę slapukai kopia atsargiau ir nepameta priešų iš akių. Pasitaikius palankiai progai (zenitinė artilerija išskleidė priešų rikiuotę, pakeliui susitiko su kitu mūsų naikintuvų daliniu, pablogėjo atmosferinės sąlygos ir t. t.), naikintuvai juos užpuola.

130. Tais atsitikimais, kada vieta neleidžia išstatyti slapukų (nėra aikštės nusileisti, gresia ugnies ar įsiveržimo pavojus), o priešų lėktuvai dažnai pasirodo mūsų teritorijoje tose pačiose vietose ir tuo pačiu laiku, naikintuvai siunčiami į orą medžioti.

Medžioklėn siunčiama dažniausiai pusgrandė, rečiau vienas lėktuvas ar grandis.

131. Medžioklėn išsiųsti lėktuvai laikosi ore tame maršrute, kur rodydavosi priešas.

Kad būtų pasiektas didesnis netikėtumas artėjant ir puolant pastebėtą priešą, naudojamosi aukščiau, atstumu, oro sąlygomis ir šviesos efektais.

132. Lėktuvai medžioklėje pasieks geresnių rezultatų, jei jiems sutartoje vietoje iš anksto

bus įrengtos ryšių aikštelės. Tos aikštelės marškomis (radiju) nurodys matomą iš žemės priešą. (Signalų kodai 2. ir 3. prieduose).

133. Naikintuvai medžioklėje turi didesnę veikimo laisvę. Ribotas ruožas jų nevaržo. Jie gali pasirinkti vietą, aukštį ir skridimo kryptį tokius, kurie geriau leis nepastebėtam priartėti ir pulti.

134. Naikintuvai medžioklėn kyla iš aerodromo ir skrenda tiesiog į medžioklės vietą, kildami aukštyn. Grįžta į aerodromą kovos aukštyje. Medžioklėje naikintuvas išbūna tiek laiko, kiek jam leidžia benzino atsarga.

135. Zenitinės artilerijos sviedinių sprogimai ore geriausiai, ypač medžioklėje, parodo naikintuvams, kur yra priešo lėktuvas.

136. Naikintuvų darbo našumui padidinti zenitinė artilerija šaudo prieš lėktuvą ir tada, kada maža vilties į jį pataikyti arba jį pasiekti.

Zenitinė artilerija paleidžia prieš lėktuvo kryptimi keletą šūvių (pav., keturis), kurių sprogimai būna vienoje trajektorijoje apie 300 m vienas nuo kito. Ši sprogimų eilė parodo kryptį nuo baterijos į prieš lėktuvą. Žinojimas baterijos stovimosios vietos palengvina prieš lėktuvo suradimą.

6. Budėjimai aerodrome

137. Žiūrint susidėjusių karo aplinkybių, parengties dalis budi aerodrome visa arba tik budėti nuskirtas dalinys. Parengties padėtis ir jos laipsniai yra tokie, kaip nusakyti 20—23 str.

138. Budinčio dalinio lėktuvai starte. Motorai ir lėktuvai taip parengti, kad galėtų tuojau kilti. Budinčio dalinio vadas startuoja pagal iš anksto duotus nurodymus ir signalus.

139. Budis dalinys (ar dalis), jei veikia lauko pafrontės aerodrome, startuoja:

- 1) pastebėjęs priešą ore,
- 2) pastebėjęs savos zenitinės artilerijos sviedinių sprogimus.

Jei budis dalinys veikia kartu su priešlėktuvine apsauga, jis startuoja:

- 1) gavęs įsakymą (signalą) iš vadovietės arba
- 2) pagal pranešimą ar signalą iš sekyklos.

Naikintuvų vadas kiekvienu atveju nustato budinčiai daliai, kuris iš minėtųjų būdų bus pavartotas ir koks startavimo signalas.

140. Geram veikimui reikia dviejų sąlygų:

- 1) kad budinti dalis sugebėtų greičiausiai pakilti,
- 2) kad įsakymai ir starto signalai budinčiai daliai būtų paduodami negaištant.

Papildomos informacijos pakilusiai budinčiai daliai duodamos iš vadovietės per radiją arba iš signalinio posto marškomis.

Pakilusi dalis negaišuodama kyla į kovos aukštį arba skrenda papildomais nurodymais.

Esant telefono ryšiui su budinčiu daliniu, įsakymas kilti ir reikalingos informacijos duodami telefonu.

141. Išskridus budinčiam daliniui iš aerodromo, jo vietą automatiškai užima laukiamosios padėties dalinys ir t. t.

142. Ginant objektą užfrontėje ar krašto gilumoje, naikintuvų budėjimas aerodrome galės būti sėkmingas tik tais atsitikimais, kada pranešimas kilti bus duotas bent 10 minučių prieš priešo lėktuvų atskridimą ant ginamosios vietos.

143. Ginant objektą krašto gilumoje, naikintuvų veiksmai turi būti tiksliai suderinti su priešlėktuvinės apsaugos aktyviosiomis priemonėmis. Naikintuvai savo veiksmus su zenitine artilerija derina aukščiais arba zonomis.

7. Naktiniai uždaviniai

144. Naktį naikintuvams skiriami tokie uždaviniai:

- 1) trukdyti priešo bombonešiams bombarduoti svarbius ir jautrius krašto punktus;
- 2) apsaugoti tam tikrus strateginės reikšmės punktus nuo priešo aviacijos žvalgyimo.

145. Sėkmingam naikintuvų nakties darbui reikia:

- 1) turėti prožektorių,
- 2) tinkamai paruošti lakūnus,
- 3) įrengti lėktuvuose signalines ugnis ir apšviesti taikymo prietaisus ir instrumentus,
- 4) pritaikyti aerodromus ir tūpimo aikštelės nakties metu nutūpti.

Naktį skraidyti galima tik turint specialiai nakties skridimams parengtų aerodromų.

146. Naikintuvų nakties darbui tinkamas sąlygas sudaro glaudus bendradarbiavimas:

- 1) su prožektoriais,
- 2) su zenitine artilerija ir
- 3) ryšiai su žeme (specialūs šviesos signalai, radijas).

147. Dėl blogo matomumo nakties metu ore gali veikti griežtai aprėžtoje vietoje ir aprėžtame aukštyje tik vienas naikintuvas.

Tokių aprėžtų vietų aplink ginamą objektą gali būti keletas.

148. Naikintuvas gali pastebėti priešą ir jį užpulti, kada priešas bus apšviestas prožektoriais.

Tik ypatingais atsitikimais prieš lėktuvą galima pastebėti viršuj šviesos punktų ir mėnesieną.

Puolimui taikomi tie patys dėsniai, kaip ir dieną (28, 31 ir 32 str.).

Vienas naikintuvas naktį gali sėkmingai pulti ir daugvietį.

Naikintuvas, artėdamas pulti ir pasitraukdamas, išnaudoja tamsumą. Apšviestame ruože naikintuvas stengiasi būti kuo trumpiausią momentą.

Naktį ir dvivietis lėktuvas gali pulti bombonešius, jei tik specialiai įrengtas nakties skridimams.

149. Iššaukimo, lėktuvo pažinimo, komandavimo bei ryšio šviesos ir radijo signalus nakties skridimams nustato naikintuvų vadas, su-

sitaręs su aerodromo ir priešlėktuvinės apsaugos pareigūnais.

150. Prožektoriai, aptarnaujant naikintuvus, veikia sugrupuoti. Naikintuvai laikosi už apšviestos zonos ribų.

151. Aerodromo tvarka, iššaukiamųjų ir pažymimųjų signalų davimas ir visas nakties veikimas žemėje bei ore turi eiti ypačiai drausmingai ir pagal tai vietai bei momentui nustatytą tvarką.

8. Šalutiniai naikintuvų uždaviniai

152. Be savo tiesioginių uždavinių kovoje su priešo oro pajėgomis, naikintuvams teks kautynių kritišku laikotarpiu dar atlikti šalutinių uždavinių:

- 1) žvalgyti,
- 2) žemės taikinius užpulti kulkosvaidžiais ir bombomis.

Ž v a l g y b a

153. Naikintuvas žvalgyti siunčiamas tik ypatingais atsitikimais ir kada nėra kitų oro žvalgyimo priemonių.

Žvalgyti tegali tik tam reikalui parengti lakūnai, specialiai pasirengdami prieš išskridimą.

154. Iš specialių techninių įrengimų naikintuvas gali turėti automatinį foto aparatą, pranešimams rašyti specialę planšetę ir pranešimams mesti maišelių.

Skrendant žemai ir blogame ore foto aparatas nereikalingas.

Lakūnas turi turėti žinių apie padėtį žemėje ir ypač tiksliai ir aiškiai nusakytą žvalgybos uždavinį.

Išsiųstas į žvalgybą naikintuvas tegali žvalgyti stambų objektą ir atsakyti tik į siaurą klausimą. Tai reikia turėti galvoje duodant jam žvalgybos uždavinį.

155. Išsiųstas žvalgyti naikintuvas neieško kautynių, bet išnaudodamas savo greičio savybes, stengiasi atlikti duotąjį uždavinį.

156. Lakūno pasirengimas į žvalgybą, jos atlikimo būdai ir pranešimai apie uždavinio atlikimą nustatomi Žvalgomosios aviacijos statuto dėsniais.

Ž e m ė s t a i k i n i ų u ž p u o l i m a s

a) Užpuolimas kulkosvaidžiais

157. Paprastose fronto sąlygose naikintuvai nenaudojami kovai su žemės taikiniais. Šaudymas į apkasuose bei lauke išsiskirsčiusį priešą neturi didelės reikšmės, o naikintuvams gali būti labai nuostolingas.

158. Naikintuvai puola žemės taikinius kulkosvaidžių ugnimi tik ypatingais atsitikimais:

- 1) jei mūsų frontas pralaužtas ir pastebėtas priešo masinis veržimasis;
- 2) jei norime sukelti pasitraukiančio priešo masėje didesnę paniką;
- 3) turint tikslų žinių apie priešo didesnių junginių voras, žygiuojančias siaurose vietose, per tiltus ar kur kitur.

Geriausių puolimo rezultatų galima laukti puolant kavaleriją, artileriją ir glaustinėje rikiuotėje žygiuojančius pėstininkus.

159. Naikintuvai puola žemės taikinius gavę aukštesnės vadovybės (aviacijos viršininko, kariuomenės vado) įsakymą.

Duodant naikintuvams įsakymą užpulti žemės taikinį, tiksliai nužymima žemės taikinio vieta, rūšis, dydis. Jei taikiny s juda, tai kurią valandą toje vietoje taikiny buvo ir kurią linkme jis slenka.

160. Puolimo būdą naikintuvai pasirenka atsižiūrėdami į taikinio padėtį, jo rūšį, jo priešlėktuvinės apsaugos pajėgumą ir siekiamo puolimų tikslo.

161. Žemės taikiniams užpulti siunčiama ne mažiau kaip viena grandis. Puolant žemės taikinį didesniu skaičiumi lėktuvų, jei jų puolimus galima suderinti, visada bus pasiekta geresnių išdavų.

162. Artėjimo manevrą žemės taikinio puolimui reikia įvykdyti kuo netikėčiausiai.

Jei vieta atvira, artėti geriausia sumažintais motoro sūkliais iš aukštumos, nuo saulės pusės arba iš debesų.

Jei vieta turi žymių orientacinių taškų, jei reljefas stambiai išraižytas, yra medžių — tai artėti skutamuoju skridimu.

Puolant žemės taikinį, kuris gali turėti naikintuvų apsaugą, puolėjams priskiriama aukštumos priedanga.

163. Puolama dažniausiai grandies glaustine rikiuote. Puolimą pakartoti galima tik tada,

kai ant žemės nėra organizuotos priešlėktuvinės ugnies, arba kai aiškiai matyti užpuolimo priešo panika.

Puolimą kartojant, visada reikia prisiminti šiuos dėsnius:

- 1) taikinį nenutraukiamai laikyti naikintuvų ugnyje ir šaudyti į didesnes grupes bei vienetus, pradėjusius išstatinėti priešlėktuvinės ugnies priemones;
- 2) stambius taikinius grandies ugnis veikia per 500 m, o smulkius taikinius arba šaudant atskirais lėktuvais — per 200 m.

164. Naikintuvai po puolimo pasitraukia skutamuoju skridimu, stengdamiesi kuo greičiausiai išeiti iš šaudomojo ploto — slepiasi už žemės nelygumų, medžių, trobesių. Galutinai naikintuvai susitelkia ir kopia aukštyn tam tikruose saugiuose ruožuose, artėdami į savo pusę.

165. Jeigu pultinas taikiny gali pakeisti vietą arba, apskritai, priėjimo prie jo būdas nežinomas, tada vienas lakūnas, dažniausiai grandies vadas, atlieka paruošiamąją žvalgybą ir sudaro puolimo planą (artėjimą, puolimą, pasitraukimą).

Kiti grandies naikintuvai laukia aerodrome arba viršum tam tikros vietos ore. Naikintuvai, paruošiamai išžvalgęs, pašaukia grandį (signalais, radiju) arba grįžta prie grandies ir ją veda atlikti nustatytąjį puolimą.

166. Norint naikintuvų puolimą suderinti su žemės jėgų veiksmis, naikintuvams pulti paduodamas sutartas signalas nuo žemės.

167. Prieš žemės taikinių puolimą naikintuvai turi būti tiksliai informuoti apie padėtį fronte.

168. Naikintuvai gali atakuoti žemės taikinius ir savarankiškai, atlikdami tiesioginius uždavinius, jei mato, kad aplinkybės to reikalauja, ir jei žemės taikinių puolimas nesutrukdytų tiesioginio uždavinio.

Savarankiškai žemės taikinius pulti galima tik tuomet, jei aukštesnioji vadovybė iš anksto tai yra leidusi.

b) *Užpuolimas bombomis*

169. Bombas svaidyti gali naikintuvas, turįs įrengtus specialius bombolaidžius.

Naikintuvas gali užpulti taikinį bombomis, skrisdamas viršum taikinio orizontaliai arba smigdamas. Pirmuoju atveju veiksmas taikomas į gyvuosius taikinius ir surišamas su puolimu kulkosvaidžių ugnimi. Čia bombų svaidymas bus apsunkintas, suvaržytas ir mažins kulkosvaidžių ugnies taiklumą.

Smingant (pikiruojant), bombos iš naikintuvo svaidomos į negyvus taikinius. Bombų kiekis nedidelis (2—4 bombos).

170. Bombas gerai svaidyti smingant tegali gerai išsimiklinę lakūnai.

Kad bombų svaidymo uždavinys būtų sėkmingai atliktas, reikia turėti:

- 1) taikinio fotografiją iš oro,
- 2) žinių apie to taikinio priešlėktuvinę apsaugą ir jos išdėstymą,
- 3) tikslų taikinio ir apylinkių planą,
- 4) meteorologinių žinių, svarbiausia, apie vėją ir debesis viršuj taikinio.

171. Tikslų bombardavimo planą ir jo variantus lakūnas pasidaro prieš skridimą.

172. Prie taikinio geriausia priartėti iš didelio aukščio, nuo saulės pusės, nuolaidžiai smingant sumažintais motoro sukiais, arba dideliu greičiu ir tokia (600—1000 m) aukštyje, kur zenitinės artilerijos ugnis mažai taikli. Jei prie taikinio yra didesnio kalibro zenitinių kulkosvaidžių, artėti geriausia aukštyje, didesniame kaip 2000 m.

Priartėti gerai padeda korėti debesis.

173. Bombarduoti naikintuvas užskrenda pavėjui ir išilgai taikinio.

Naikintuvas nutaiko į taikinį staigiai smigdamas. Tinkamai nusitaikęs, meta bombas iš 400—250 m aukščio. Apskritai bombų išmetimo aukštis priklausys nuo įgyto besmingant greičio; svarbiausia — bombas išmetus turėti tiek aukščio, kad būtų galima švelniai išvesti lėktuvą į orizontalų skridimą bent 50 m atstume nuo žemės ar kitų kliūčių.

Pataisa imama už taikinio pirmyn, skridimo linkme žiūrint. Pataisos dydis priklauso nuo smigimo staigumo, bombos išmetimo aukščio ir vėjo.

174. Naikintuvas pasitraukia nuo taikinio ir priešlėktuvinės ugnies ginamo ruožo skutamoju skridimu.

Skutamojo skridimo greitis ir kryptis priklausys nuo priešlėktuvinės ugnies priemonių rūšies ir nuo jų išdėstymo aplink bombarduojamąjį taikinį.

V SKYRIUS

RYŠIAI IR ŽINIOS

Ryšiai

175. Kad naikintuvams sektųsi veikti, reikalingi nuolatiniai, tikri ir greiti ryšiai:

- 1) su savo viršininku,
- 2) su kitų rūšių aviacijos daliniais, veikiančiais tame pačiame bare, ir su gretimųjų barų aviacijos daliniais,
- 3) su priešlėktuvinės apsaugos centru ir su baro oro sekimo mazgu arba atskiromis sekyklomis,
- 4) su kariuomenės priekiniais daliniais,
- 5) su savo tiesioginiu signaliniu postu, sekyklomis ir vadoviete, su radijo stotimi ir, jei naikintuvų dalis išskirstyta, su savo daliniais tiesioginiai ar tarpiniai ryšiai.

176. Ypačiai svarbu turėti glaudų ryšį su artimosios žvalgybos aviacija, nes tada:

- a) bendradarbiaujantieji su kariuomene lėktuvai sužino, kada naikintuvai veiks ant jiems svarbaus baro; tuo pasinaudodami, jie galės turėti savo darbui daugiausia galimo saugumo;
- b) naikintuvai kiekvieną valandą galės žinoti, kas trukdo mūsų oro jėgoms darbą

fronte, ir galės tinkamiausiai nukreipti savo apsaugos ar pagalbos grandis;

- c) įvairių rūšių aviacijos daliniai, atlikdami uždavinius, galės suderinti savo veiksmus, išaiškinti numatomus vartoti metodus ir pasidalinti turimomis žiniomis apie priešo aviaciją ir priešo priešlėktuvinę apsaugą bei jų veiklumą.

177. Ir tarp dalinių vadų, ir tarp lakūnų, be ryšio techninėmis priemonėmis (telefonu, radiju), abipusiškai palaikomi asmeniniai ryšiai (atsilankymai, pasikalbėjimai).

178. Telefonu iš savo centrinės naikintuvų eskadrilė (grupė) susiriša:

- 1) su viršininku, kurio valdžioje veikia,
- 2) su aviacijos daliniu, kurio naudai dirba,
- 3) su priešlėktuvine apsauga ir
- 4) esant reikalui, su specialiomis priešlėktuvinės apsaugos sekyklomis.

Visi pranešimai apie pasirodžiusį priešą duodami telefonu be eilės. Greitas sujungimas gaunamas, pasakius „oro pavojus“.

179. Radijo ryšius naikintuvų eskadrilė (grupė) palaiko:

- 1) su savo viršininku,
- 2) su aviacijos daliniu, kurio naudai dirba,
- 3) su priešlėktuvinės apsaugos centru.

Radijo ryšio ir telefono ryšio smulkia skema nustato atskira instrukcija.

Žinios

180. Priešlėktuvinės apsaugos centras arba baro oro sekimo mazgas duoda periodiškai naikintuvams žinių santrauką apie priešo oro jėgų veiklą svarbiame naikintuvams bare.

Žiniose pažymima: kiek ir kurios rūšies lėktuvų per tam tikrą laiką pasirodė, koks vidutinis aukštis ir lėktuvų agresingumo laipsnis.

181. Baro oro sekimo mazgas duoda žinių veikiantiems tame bare naikintuvams, kada tik pastebi:

- 1) priešo lėktuvą ar lėktuvus, skrendančius mūsų teritorijos gilumon,
- 2) priešo lėktuvų rikiuotę, skraidančią ant šio baro,
- 3) priešo artilerijos korektavimo lėktuvus.

Neperiodiniame pranešime pažymima:

- 1) pranešimo laikas,
- 2) lėktuvų rūšys, skaičius,
- 3) pastebėjimo laikas,
- 4) ant kurios vietos pastebėtas,
- 5) skridimo aukštis ir skridimo kryptis pagal laikrodžio rodyklę.

Pranešimų kodus sudaro priešlėktuvinė apsauga.

182. Kiekviename naikintuvų didesniame dalinyje (grupėje, eskadrilėje) yra žinių karininkas, kuris renka ir visada prisirengęs duoti reikalingų žinių:

- 1) aukštesniems viršininkams,
- 2) kaimyniniams aviacijos daliniams,
- 3) savo dalinio lakūnams.

183. Naikintuvų lakūnus daugiausia domina žinios apie priešo aviacijos medžiaginę kokybę (lėktuvų rūšys, skaičiai, tipai, apginklavimas) ir taktinius bei organizacinius metodus.

Patys naikintuvai nedaug tegali reikalingų žinių prisirinkti. Tokių žinių jiems parūpina iš įvairių šaltinių žinių karininkas.

Lakūnai gauna iš žinių karininko reikalingas žinias ir apie savo kariuomenės padėtį ir kautynių eigą žemėje ir ore.

184. Žinių apie priešo aviacijos organizaciją, naudojimo nuostatus ir turimas priemones duoda Kariuomenės Štabas.

Pagal gaunamas žinias naikintuvų dalinys sužymi žemėlapyje priešo aerodromų ir nutūpimo aikščių vietas ir kokių lėktuvų bei eskadrilių tuose aerodromuose esama.

185. Visas 183 str. paminėtas žinias žinių karininkas gauna iš aukštesnių štabų.

Naikintuvų lakūnų pranešimus, kurie gali gautąsias žinias papildyti bei pakeisti, žinių karininkas, tinkamai sutvarkęs, siunčia aukštesniems pareigūnams.

186. Bendrojo pobūdžio žinioms papildyti naikintuvų lakūnai praneša:

- 1) apie ore sutiktų priešo lėktuvų tipą; jei pasitaikė sutikti dar nematytą lėktuvą, pageidaujama iš atminties nupiešti jo siluetą bei vaizdą;
- 2) pastebėtus priešo lėktuvų veikimo metodus, ypač lėktuvų ženklus, eskadrilių numerius.

Numuštų mūsų pusėje priešo lėktuvų visi likučiai bei prietaisai surenkami ir nusiunčiami savajai bazei ištirti.

187. Kad būtų lengvesnis naikintuvų veikimas ir jų komandavimas, reikia kiekvienu momentu žinoti: priešo aviacijos aktyvumą, gaušumą, skridimo aukštį, veikimo ruožą ir t. t.

Žinių karininkas tokių žinių gauna:

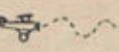

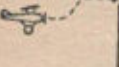

- 1) iš skraidžiusių naikintuvų lakūnų pranešimų,
- 2) iš kitų aviacijos dalinių, veikiančių tame pačiame bare,
- 3) iš sekyklų,
- 4) progai esant, iš radijo goniometrinių stotčių ir iš specialių radijo klausomųjų stotčių, kurioms pavesta klausytis ir registruoti prieš lėktuvų aktyvumą,
- 5) iš specialių žemės stebėjimo punktų, jei naikintuvų vadovybė tokių turi.

188. Be tikslų bendrojo ar laikinio pobūdžio žinių apie priešą aviaciją ir jos veikimą, lakūnai turi gerai pažinti tą barą, kuriame jie veikia, ir kiek galint tiksliau žinoti kautynių eigą žemėje ir savo aviacijos veikimą.

PRIEDAI

Priedas 1.

NAIKINTUVŲ SIGNALŲ KODAS
LĒKTUVAMS ORE KOMANDUOTI

 <p>1.</p>	<p>Kartinis lėktuvo pakreipimas į abi puses lėtai:</p> <p>1) Dėmesio! 2) Supratau! 3) Rinktis!</p>	 <p>5.</p>	<p>Po signalo „dėmesio!“ uodegos kraipymas orizontale į plokštumoj:</p> <p>1) Visi suderintai iš įvairių kryptių atakuoja vieną taikinį! 2) Kiekvienas atakuoja pasirinktą taikinį!</p>
 <p>2.</p>	<p>Lėktuvo pakreipimas į abi puses staigiai (galima keletą kartų):</p> <p>Atakuosime visi kartu, sekite paskui mane!</p>	 <p>6.</p>	<p>Uodegos kraipymas vertikale į plokštumoj — kairneliai:</p> <p>1) Pavaduotojas perima komandavimą! 2) Priverstas tūpti!</p>
 <p>3.</p>	<p>Po signalo „dėmesio!“ vienas vingis žemyn:</p> <p>Aš atakuoju, pavaduotojas lieka priedangoje!</p>	 <p>7.</p>	<p>Lėktuvo pakreipimas į vieną pusę vieną kartą:</p> <p>Nuolaidų rikiuotėn į pakreipimo pusę!</p>
 <p>4.</p>	<p>Po signalo „dėmesio!“ vienas vingis aukštyn:</p> <p>Pavaduotojui atakuoti, aš lieku priedangoje!</p>	 <p>8.</p>	<p>Lėktuvo pakreipimas kelis kartus į vieną pusę (priešingą esamajai nuolaidų pusei):</p> <p>Kampinėn rikiuotėn!</p>

(1. priedo tęsinys)

Signalų vartojimas.

1. Šiuos signalus vartoja visų dydžių kautynių rikiuotės, išskyrus:

- a) pusgrandę (2 lėktuvai), kuri 3. ir 4. signalų nevartoja,
- b) trijų lėktuvų grandį, kuri paprastai 3. signalo nevartoja (t. y., tais atsitikimais, kai grandis perskirta į dvi dalis: viena dalis — grandies vadas vienas ir antra dalis — grandies vado pavaduotojas su likusiu lakūnu).

2. Grandies vado signalai liečia visus grandies lakūnus.

3. Eskadrilės (ar kelių grandžių) vadas savo signalais tiesiogiai komanduoja tik grandžių vadams. Grandžių vadai, vykdydami gautą uždavinį, eskadrilės vado signalą, jei reikia, pakartoja savo grandžiai (ar grandims) arba duoda naują signalą. Atskiri grandžių lakūnai eskadrilės vado signalų betarpiškai nevykdo, o seka paskui savo grandies vadą.

Eskadrilės vado grandies lakūnai, kai eskadrilė skrenda bendroje kovos rikiuotėje, vykdo tik 1. ir 2. signalus; kitų signalų nevykdo, o seka paskui vadą.

Eskadrilės (ar kelių grandžių) vadui su savo grandimi atsiskyrus nuo bendros rikiuotės, visi jo signalai liečia tik savos grandies lakūnus, išskiriant 1. signalą, kurio prasmė ir vartojimas paaiškinti žemiau.

4. 1. signalo prasmės:

- a) Kai grandis (ar kelios grandys) skrenda bendroj rikiuotėj, 1. signalas reiškia: „Dėmesio!“, „Supratau“.
- b) Kai grandis (ar kelių grandžių rikiuotė) skrenda išsisklaidžiusi, — reiškia: „Dėmesio!“, „Rinktis!“.
- c) Eskadrilės (ar kelių grandžių) vado 1. signalas, kai jo grandis skrenda atsiskyrusi nuo bendros rikiuotės, liečia visą rikiuotę tik tuomet, kai vado grandis skrenda normalioj kautynių rikiuotėj ir šis signalas nuolat kartojamas; jei vado grandis išsisklaidžiusi, šis signalas liečia tik vado grandies lakūnus.

5. 5. signalo prasmė:

- a) Pusgrandė ir trijų lėktuvų grandis 5. signalą vartoja šia prasme: „Visi suderintai iš įvairių krypčių atakuoja vieną taikinį“.
- b) Keturių lėktuvų grandis ir didesnės sudėties rikiuotės 5. signalą vartoja abiem jo prasmėm; grandžių vadai, nelygu aplinkybės, veikia pirmąja arba antrąja prasme. Paprastai, jei bus vienas taikinyš — tai pirmąja prasme; jei keli taikiniai — tai antrąja, išskyrus tokį atsiti-

kimą, kai taikiniai yra nors ir keli, bet kiekvienas jų, palyginus su savom jėgom, yra gana stiprus ir todėl skaidytis būtų netikslinga.

6. Grandis (ar didesnis dalinys), kuri iš anksto paskirta į aukštumos priedanga, 2. signalo nevykdo.

7. Lakūnas, pastebėjęs priešą, kurio vadas nemato, priskridęs prie vado duoda 1. signalą ir pasuka prieš link arba jį parodo ranka; po to grįžta į savo vietą.

8. Kiekvienas lakūnas, priverstas dėl svarbios priežasties leistis ir tūpti (motoras sugedo, sužeistas ar kuri kita priežastis), praskridamas pro vadą, jei gali, duoda 6. signalą.

9. Signalai pakartojami, jeigu įsitikinama, kad jie nebuvo pastebėti arba suprasti.

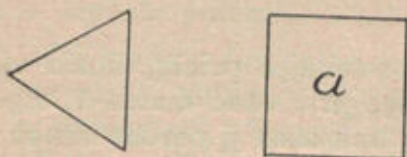
10. Nesant laiko duoti signalą (staigus priešo pasirodymas arba puolimas), grandies lakūnai ir be signalo seka paskui savo vadą į ataką; kelių grandžių rikiuotė — seka paskui vadą, arba kiekviena rikiuotės grandis veikia pagal aplinkybes.

11. Įvairūs manevrinio pobūdžio signalai, jei reikia, vartojami taip, kaip pilotažo vadovėlyje nustatyta.

12. Lakūnai, kuriuos vado komanda tiesiogiai liečia, supratę vado signalą, patys atsako 1. signalu „Supratau“.

Priedas 2.

PRIEŠO LĒKTUVŲ SKRIDIMO AUKŠČIO ŽENKLINIMO KODAS

1	2	3
8	9	4
7	6	5

Mažąją maršką „a“, tamsios spalvos, nurodomas priešo lėktuvų aukštis, pastarąją uždengus didžiosios marškos kvadrato reikiama vietą, pav., uždengus „1“, bus 1000 m aukščio, uždengus pusę „1“ ir pusę „2“ bus 1500 m. Aukštis tūkstančiais skaitomas nuo to kampo, prie kurio yra trikampė marška į dešinę (pagal laikrodžio rodyklę).

Lėktuvų skaičius žymimas ryšiniu kodu.

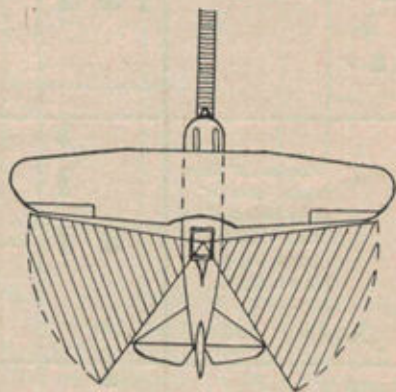
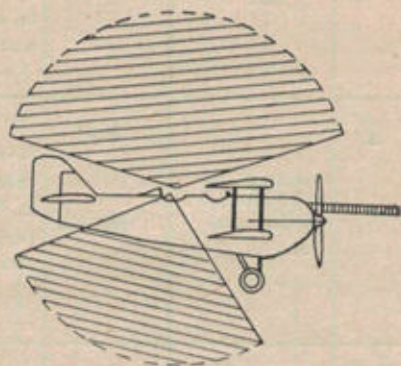
Priedas 3.

NAIKINTUVŲ SIGNALINIO POSTO ŽENKLŲ KODAS

	Signalinis postas budi.		Priešas ties ryšių aikštelė, suka ratu, aukščiau.
	Priešas „a“ linkmėje, lekia „b“ kryptimi, aukščiau.		Priešas ties ryšių aikštelė, lekia „b“ kryptimi, žemiau.
	Priešas „a“ linkmėje, lekia „b“ kryptimi, žemiau.		Priešas pasislėpė.
	Priešas „a“ linkmėje, lekia „b“ kryptimi, aukštumas vienodas (arba negalima jo nuspręsti).		Netūpti.
	Priešas „a“ linkmėje, suka ratu, aukštumas vienodas (arba negalima jo nuspręsti).		Tūpti.

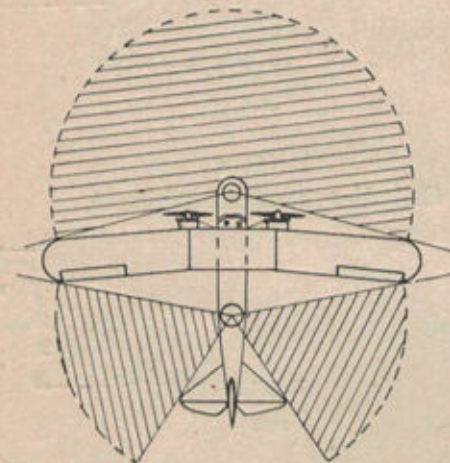
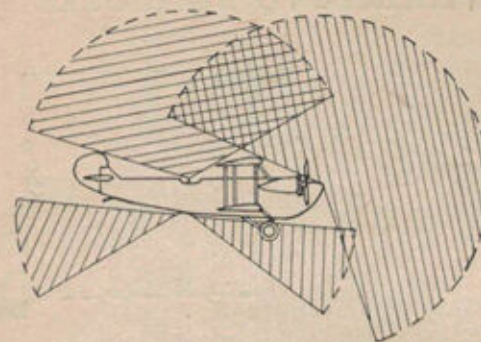
Priedas 4.

LĒKTUVŪ ŠAUDOMI IR NEŠAUDOMI
PLOTAI.

Brėž. a.

Dvivečių lėktuvų šaudomi ir nešaudomi plotai.

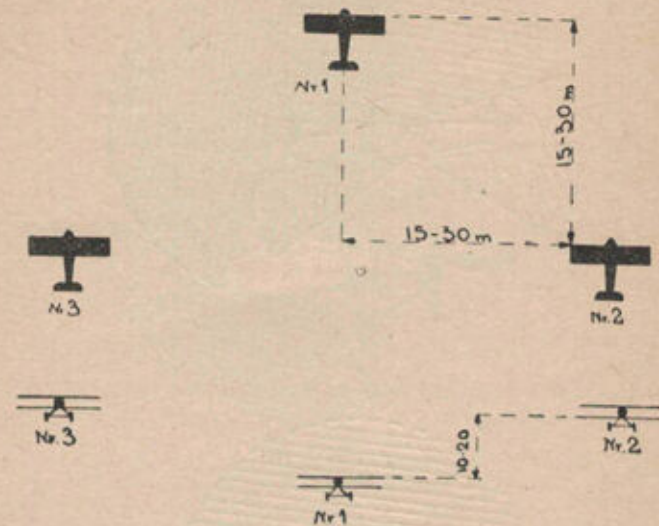

Brėž. b.

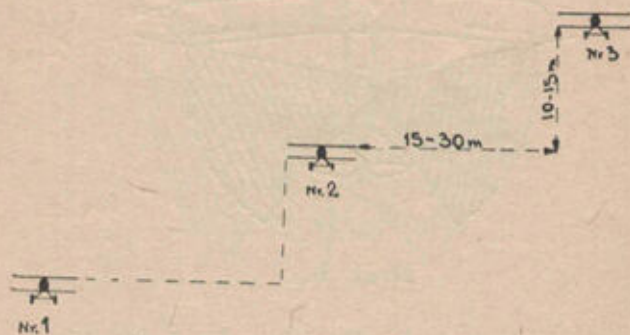
Daugviečių lėktuvų šaudomi ir nešaudomi plotai

Priedas 5.

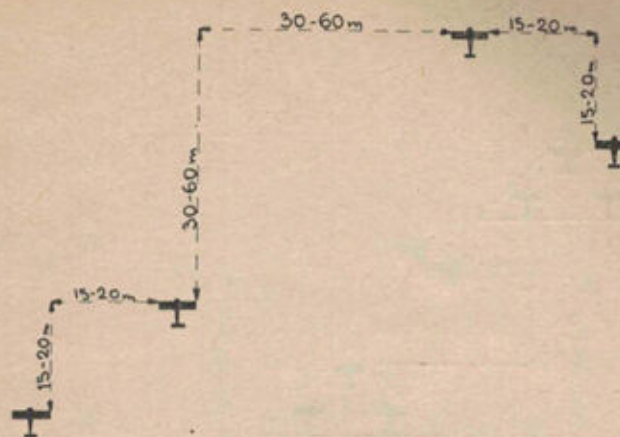
NAIKINTUVŲ RIKIUOTĖS

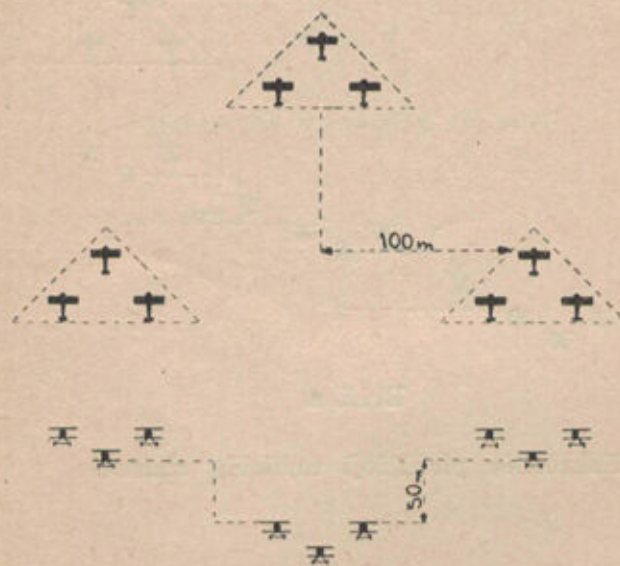
Brėž. a
Grandies kampinė rikiuotė.

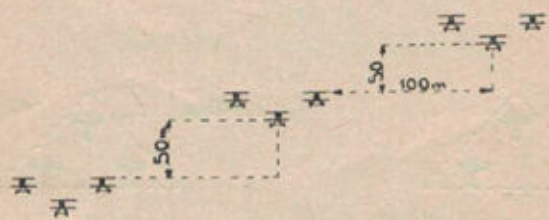
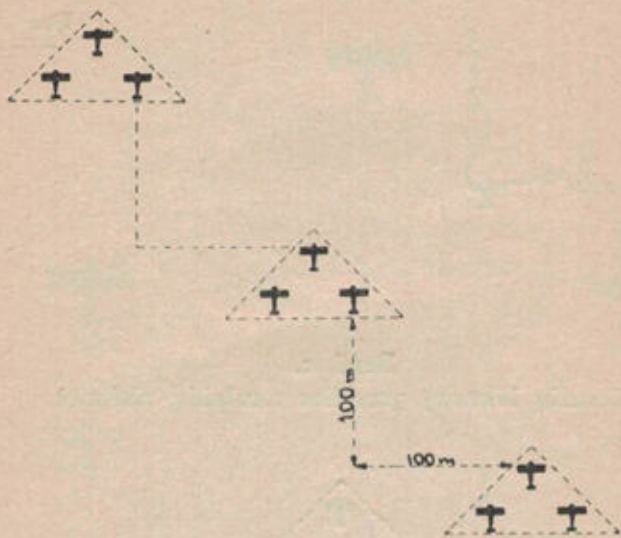
Brėž. b.
Trijų lėktuvų grandies nuolaidų rikiuotė.

Brėž. c.
Keturių lėktuvų grandies nuolaidų rikiuotė.

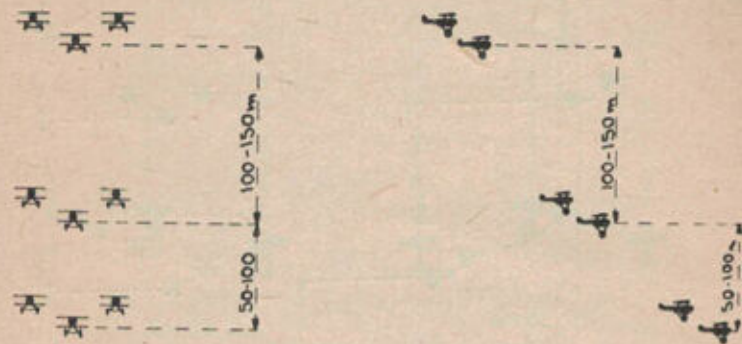

Brėž. d.
Eskadrilės plokščioji kampinė rikiuotė.

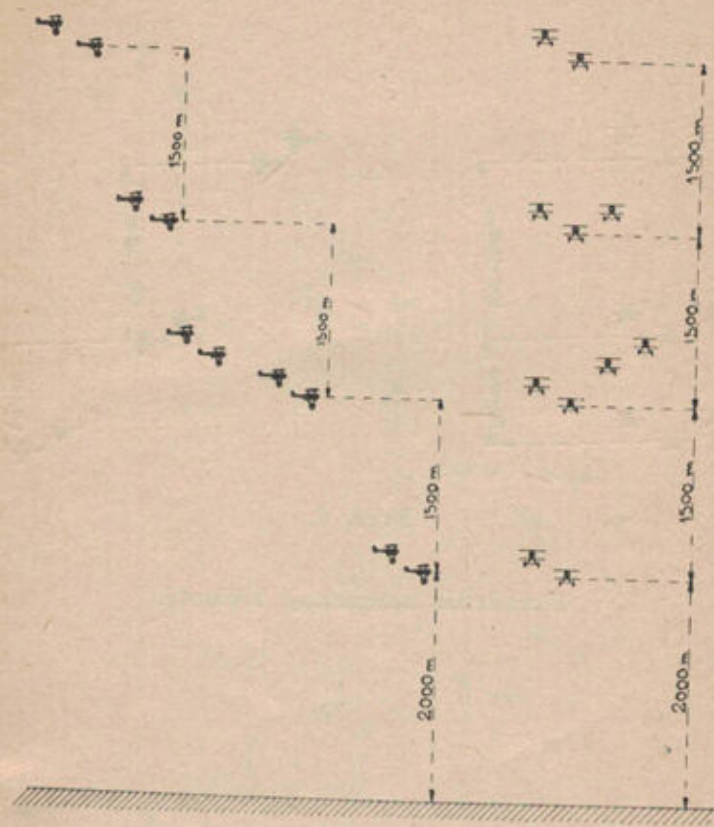
Brėž. e.

Eskadrilės plokščioji nuolaidų rikiuotė.

Brėž. f.

Eskadrilės statmenoji rikiuotė.

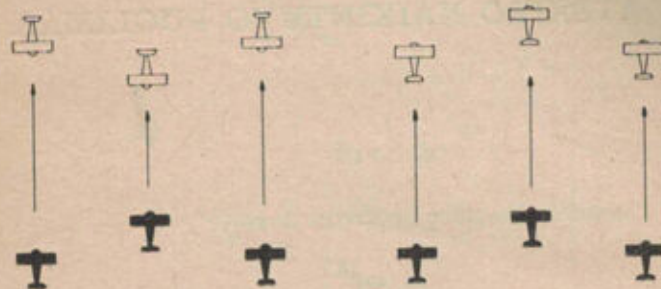

Brėž. g.

Eskadrilės grandžių rinktinės rikiuotė.

Priedas 6

PRIEŠO PUOLIMAS RIKIUOTĖJE

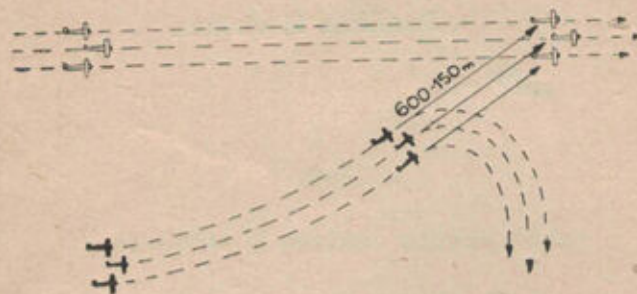

Brėž. a.

Puolimas iš
priešakio.

Brėž. b.

Puolimas iš
užpakalio.

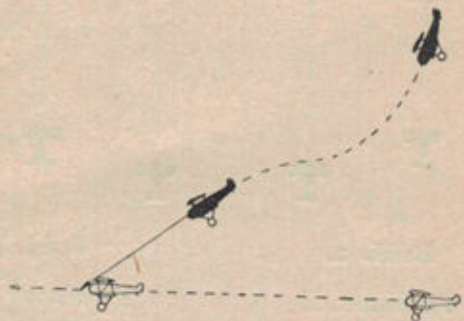

Brėž. c.

Puolimas iš šonio.

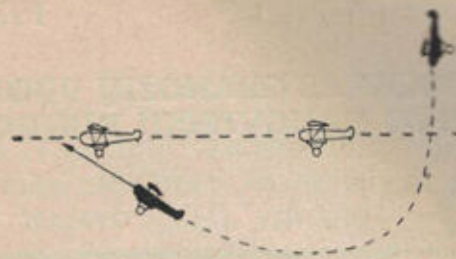
Priedas 7.

ATSKIRO NAIKINTUVO PUOLIMAS.

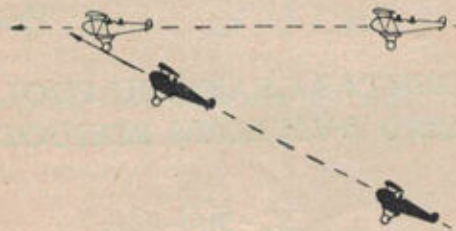
Brėž. a.

Puolimas iš viršaus.

Brėž. b.

Puolimas iš apačios: pirmasis būdas.

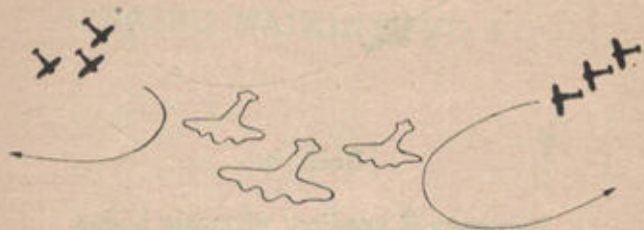

Brėž. c.

Puolimas iš apačios: antrasis būdas.

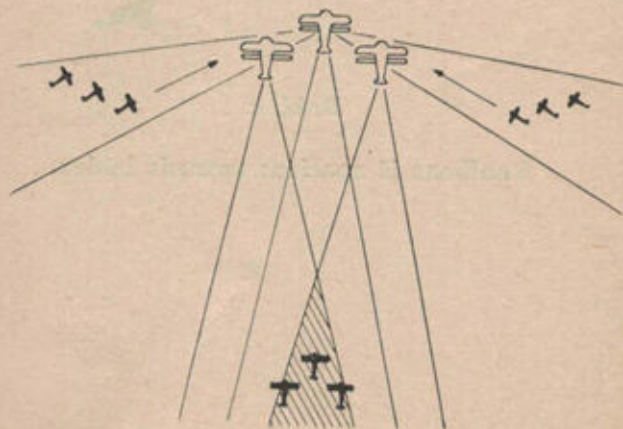
Priedas 8.

SUDERINTAS GRANDŽIŲ PUOLIMAS
PRIEŠO DAUGVIEČIŲ RIKIUOTĖS.

Priedas 9.

SUDERINTAS GRANDŽIŲ PUOLIMAS
PRIEŠO DVIVIEČIŲ RIKIUOTĖS.

Priedas 10.

SKRIDIMŲ IR VALANDŲ NORMOS

Normalaus ir įtempto veikimo skridimų ir valandų normos, skiriamos kovos sąlygose vieno lėktuvo įgulai, yra šios:

	Normalus		Įtemptas	
	Skridimų	Valandų	Skridimų	Valandų
1 diena .	2	3	3	4,5
3 dienas .	4	6	6	9
10 dienų .	10	15	14	21
30 dienų .	24	36	32	48

Šios normos nenustato tikrojo veikimo ribų, bet skiriamos vadovautis darbo ir aprūpinimo planavime.

Pastabos:

1. Čia nurodyti dienos skridimų ir valandų skaičiai vasaros metu.
2. Vienas skridimas naktį ar žiemą lygus dviem skridimams vasaros metu.
3. Žiemos laikotarpis skaitomas nuo spalio mėnesio iki kovo mėnesio.

TURINYS

	Pusl.
Isakymas	3
Bendrieji dėsniai	
Persvaros ore aptarimas	5
Naikintuvų veikimo priemonės	6
Lakūnas	6
Naikintuvas	7
Naikintuvų paskirtis, jų veikimo ir naudojimo sąlygos	9
Naikintuvų organizacija	12
Dalinių vadų pareigos	12
Lakūno pareigos	13
Grandies vado pareigos	13
Eskadrilės vado pareigos	14
Grupės vado pareigos	15
Parengties padėtis ir reikalingos veikimo sąlygos	17
Naikintuvų kautynės	
Bendrieji dėsniai ir atskiro naikintuvo kautynės	21
Kautynių ir ugnies atstumai	22
Artėjimo manevras	23
Puolimas vienviečio lėktuvo	24
Puolimas diviečio lėktuvo	25
Puolimas daugviečio lėktuvo	27
Pasitraukimas	27
Naikintuvų kautynės rikiuotėje:	
Grandis ir grandies kautynės	30
Eskadrilė	38
Grupė	41
Grandžių rinktinė	42
Saugojimasis nuo zenitinės artilerijos ugnies	45

	Pusl.
Naikintuvų uždaviniai	47
Orpūslių puolimas	47
Apsauga	49
Užskridimas	51
Lydėjimas ir suderinta apsauga.....	54
Slapukai žemėje ir medžiokle ore.....	56
Budėjimai aerodrome	58
Naktiniai uždaviniai	60
Salutiniai naikintuvų uždaviniai	62
Žvalgyba	62
Žemės taikinių užpuolimas	63

Ryšiai ir žinios

Ryšiai	68
Žinios	70

Priedai:

1. Naikintuvų signalų kodas lėktuvams ore komanduoti	74
2. Priešo lėktuvų skridimo aukščio ženklinimo kodas	78
3. Naikintuvų signalinio posto ženklų kodas..	79
4. Lėktuvų šaudomi ir nešaudomi plotai.....	80
5. Naikintuvų rikiuotės	82
6. Priešo puolimas rikiuotėje	87
7. Atskiro naikintuvo puolimas	88
8. Suderintas grandžių puolimas prieš daugviečių rikiuotės	90
9. Suderintas grandžių puolimas prieš dvi viečių rikiuotės	90
10. Skridimų ir valandų normos.....	91